

EXPERT-GRUP și ADEPT

Autori:

Valeriu PROHNIȚCHI
Alexandru OPRUNENCO
Ana POPA

Igor BOȚAN
Sergiu BUȘCANEANU
Iurie GOTIȘAN
Margareta MĂMĂLIGĂ

EUROMONITOR

Numărul 2 (8), Ediția II

**Planul de Acțiuni Uniunea Europeană – Republica Moldova:
Evaluarea progresului în Trimestrul III, 2007**

*Acest raport apare cu sprijinul financiar al
Fundației Soros-Moldova*

în cadrul proiectului

*Planul de Acțiuni Uniunea Europeană - Republica Moldova:
document accesibil publicului
(Ediția II)*

*Implementat de Asociația pentru Democrație Participativă ADEPT
și Centrul Analitic EXPERT-GRUP*

Mulțumire: ADEPT și EXPERT-GRUP mulțumesc Guvernului Republicii Moldova, în special MAEIE, pentru asistența informațională acordată la elaborarea acestui raport.

Notă: Autorii au realizat acest raport cu bună-credință și bune intenții. Numai autorii sînt responsabili de afirmațiile și concluziile exprimate, care nu sînt în mod necesar împărtășite de Fundația Soros-Moldova, Guvernul Republicii Moldova sau alte instituții menționate în raport.

Cuprins:

ABREVIERI ȘI ACRONIME	4
METODOLOGIE	5
SUMAR.....	6
1. DIALOG POLITIC ȘI INSTITUȚII DEMOCRATICE	9
2. CONSOLIDAREA CAPACITĂȚII ADMINISTRATIVE	16
3. CONFLICTUL TRANSNISTREAN.....	24
4. JUSTIȚIE	27
5. DEZVOLTARE ȘI REFORME ECONOMICE	31
6. DEZVOLTARE ȘI REFORME SOCIALE.....	34
7. COMERȚUL INTERNAȚIONAL.....	36
8. CLIMATUL DE AFACERI.....	40
9. INSTITUȚIILE PIEȚEI	42
10. FRONTIERĂ, MIGRAȚIE ȘI TRAFICUL DE FIINȚE UMANE.....	44
DESPRE PROIECT ȘI ORGANIZAȚII	51

Lista grilelor de monitorizare:

GRILA DE MONITORIZARE 1. INSTITUȚII DEMOCRATICE	14
GRILA DE MONITORIZARE 2. CONSOLIDAREA CAPACITĂȚII ADMINISTRATIVE.....	22
GRILA DE MONITORIZARE 3. CONFLICTUL TRANSNISTREAN	26
GRILA DE MONITORIZARE 4. JUSTIȚIE.....	30
GRILA DE MONITORIZARE 5. DEZVOLTARE ȘI REFORME ECONOMICE.....	33
GRILA DE MONITORIZARE 6. DEZVOLTARE ȘI REFORME SOCIALE	35
GRILA DE MONITORIZARE 7. COMERȚUL INTERNAȚIONAL.....	39
GRILA DE MONITORIZARE 8. CLIMATUL DE AFACERI.....	41
GRILA DE MONITORIZARE 9. INSTITUȚIILE PIEȚEI	43
GRILA DE MONITORIZARE 10. FRONTIERĂ, MIGRAȚIE ȘI TRAFICUL DE FIINȚE UMANE.....	49

ABREVIERI ȘI ACRONIME

APC – Acordul de Parteneriat și Cooperare;
APCE – Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei;
BNM – Banca Națională a Moldovei;
BNMI – Biroul Național pentru Migrațiune;
CCTP – Centrul pentru combaterea traficului de persoane;
EUBAM – Misiunea Uniunii Europene de Asistență la Frontieră în Moldova și Ucraina;
BNS – Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova;
CDOM – Centrul pentru Drepturile Omului din Moldova;
CE – Comisia Europeană;
CEC – Comisia Electorală Centrală;
CEDO – Curtea Europeană pentru Drepturile Omului;
CNIE – Comisia Națională pentru Integrare Europeană;
CoE – Consiliul Europei;
CSI – Comunitatea Statelor Independente;
CSJ – Curtea Supremă de Justiție;
CSM – Consiliul Superior al Magistraturii
MAI – Ministerul Afacerilor Interne;
MAEIE – Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene;
MDI – Ministerul Dezvoltării Informaționale;
OIM – Organizația Internațională pentru Migrațiune;
OSCE – Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa;
PAUERM – Planul de Acțiuni Uniunea Europeană – Republica Moldova;
PEV – Politica Europeană de Vecinătate;
PRGF – *engl. Poverty Reduction and Growth Facility*, Mecanismul de Reducere a Sărăciei și Creștere Economică;
PG – Procuratura Generală;
PSESE – Pactul de Stabilitate pentru Europa de Sud-Est;
RM – Republica Moldova;
Reforma APC – Reforma Administrației Publice Centrale
Reforma APL – Reforma Administrației Publice Locale;
SCERS – Strategia de Creștere Economică și Reducere a Sărăciei;
SG – Serviciul de Grăniceri
UE – Uniunea Europeană;
USD – dolar SUA;
T3-2007 – trimestrul al treilea al anului 2007.

METODOLOGIE

Rapoartele din seria Euromonitor au drept obiectiv monitorizarea independentă și obiectivă a procesului de implementare a Planului de Acțiuni Uniunea Europeană – Republica Moldova. Trimestrial sînt monitorizate acțiunile adoptate și implementate de ambele părți semnatare ale Planului.

În anul 2007 seria de Euromonitoare apare cu suportul Fundației Soros-Moldova, în cadrul proiectului „Planul de Acțiuni Uniunea Europeană – Republica Moldova: document accesibil publicului (faza II)”. Metodologia de monitorizare nu a suferit schimbări esențiale comparativ cu cele 5 ediții ale Euromonitorului care au reflectat evoluțiile din 2005-2006. Începînd cu nr. 2 (7) al Euromonitorului domeniile principale în care este evaluat progresul implementării Planului de Acțiuni sînt:

1. Dialog politic și instituții democratice;
2. Consolidarea capacității administrative;
3. Conflictul transnistrean;
4. Justiția;
5. Dezvoltare și reforme economice;
6. Dezvoltare și reforme sociale;
7. Comerțul internațional;
8. Climatul de afaceri;
9. Instituțiile pieței;
10. Frontieră, migrație și traficul de ființe umane.

Autorii au încercat să identifice cele mai importante, în opinia lor, progrese și probleme. Dar aceasta nu exclude ca anumite segmente sau realizări importante să fi rămas în afara analizei. Pentru evaluarea progresului autorii au elaborat o listă de indicatori calitativi și cantitativi pentru fiecare domeniu. În acest context, au fost consultați experți independenți în domeniu. Indicatorii cantitativi au fost preluați din surse oficiale de informații statistice, precum și din alte rapoarte naționale și internaționale. Indicatorii calitativi au fost cuantificați pe baza evaluărilor de experți sau au fost făcute evaluări individuale de către autori. Fiecare indicator a fost evaluat pe scara de la -2 la +2, după cum urmează:

- 2 regres major
- 1 regres moderat
- 0 nu au fost schimbări
- +1 progres moderat
- +2 progres major

În cazul interviuării experților, progresul a fost calculat ca medie simplă a evaluărilor date de aceștia. Evoluția indicatorilor pentru fiecare domeniu este indicată în grila de monitorizare corespunzătoare. În grilă este indicată dinamica din trimestrul III al anului 2007, factorii care au condiționat această dinamică, impactul practic al evoluțiilor observate, precum și expresia cantitativă care cuantifică progresul.

Planul de Acțiuni este un document formulat în termeni destul de ambigui. El reprezintă mai degrabă o strategie (neterminată), decît un plan de acțiuni propriu-zis. Deși, în funcție de circumstanțe, formulările ambigue și lipsa unor indicatori clari ar putea fi politic avantajoase, această situație complică enorm de mult un proces de monitorizare cuprinzător și obiectiv.

Prin urmare, lista de indicatori care a fost formulată de autori pentru a monitoriza evoluția Planului rămîne în continuare deschisă pentru dezbateri și sugestii din partea publicului.

Dialog politic și instituții democratice

În T3-2007 s-a putut constata o dinamizare a **dialogului politic** Moldova-UE. Un rol important în activizarea dialogului dintre Părți l-a avut MAEIE. În această perioadă au avut loc mai multe reuniuni la nivelul instituțiilor UE și la cel al statelor membre, în cadrul cărora Moldova și-a exprimat viziunea asupra perspectivelor relației sale cu UE. Accentul preponderent pus de Chișinău în cadrul reuniunilor cu UE a fost formulat în termenii ancorării progresive a Moldovei în spațiul celor patru libertăți ale UE.

În domeniul **instituțiilor democratice** s-au constatat realizări moderate și existența unor probleme similare celor raportate pentru prima jumătate a anului 2007. Printre realizările moderate se numără consolidarea legislației cu implicații asupra drepturilor omului, dezvoltarea dialogului autorităților cu societatea civilă și CoE. Principalele probleme observate pot fi puse în relație cu exemple de încălcare a drepturilor omului, condamnarea Moldovei în alte 7 cazuri de către CEDO, îngrijorările existente privind eficiența mecanismului național instituit de prevenire a fenomenului torturii și situația mass-media, precum și cu tergiversarea adoptării mai multor legi în domeniu.

Consolidarea capacității administrative

Deși constituie o prioritate declarată și necesară, **consolidarea capacității administrative** nu a evoluat considerabil, cu excepția domeniului dezvoltării tehnologiilor informaționale. Deși situația social-politică și economică este relativ stabilă, progresele reformei APC rămân modeste, acțiunile formalizate, iar restanțele numeroase. Reforma APL este practic stagnată, iar în sfera depolitizării administrației publice, practic, nu se întreprind măsuri esențiale. Autoritățile au depus puține eforturi pentru sporirea probității, iar în domeniul asigurării transparenței activității autorităților publice din nou se înregistrează regres. În pofida derulării strategiilor și planurilor anticorupție, situația nu a evoluat considerabil. Se poate constata că autoritățile întârzie cu simpla elaborare și aplicare a actelor și măsurilor reformatoare, nemaivorbind de implementarea eficientă, adecvată și riguroasă a noilor reglementări și practici, care constituie procese mult mai anevoioase și dificile de realizat și despre care deja se poate afirma că nu vor fi realizate plenar în termenele stabilite pentru executarea PAUERM.

Conflictul transnistrean

Eforturile autorităților moldovene, mediatorilor și ale observatorilor îndreptate spre reluarea negocierilor politice în **conflictul transnistrean** nu s-au soldat cu vreun rezultat în T3-2007. Summit-ul UE-Ucraina a luat notă de contribuția importantă a Ucrainei la eforturile de reglementare transnistreană, în particular prin aplicarea regimului vamal unic la frontiera moldo-ucraineană și prin cooperarea constructivă a Ucrainei cu Misiunea UE de asistență la frontieră în Moldova și Ucraina (EUBAM). Parlamentul European a adoptat o rezoluție cu privire la situația drepturilor omului din regiunea transnistreană, în care condamnă nerespectarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale în regiune și cheamă UE la o implicare mai activă în eforturile de reglementare. Cel mai important progres a continuat să fie realizat drept urmare a activității Misiunii EUBAM, care a contribuit la elaborarea și aplicarea mecanismului pe baza căruia agenții economici transnistreni pot beneficia de preferințele comerciale europene.

Justiția

Autoritățile au început să acorde mai multă atenție situației din domeniul **justiției**, adoptând un șir de acte legislative și normative importante și susținând promovarea unor programe de asistență specializată. Măsurile întreprinse nu sînt însă suficiente. Situația privind independența și calitatea justiției continuă să trezească îngrijorări esențiale atît pe plan intern, cît și din partea observatorilor externi, instituțiilor comunitare. Influența politică și administrativă nu este exclusă și nici limitată la un nivel minim, inofensiv. Problemele din justiție generează noi adresări la CEDO, numărul dosarelor și a deciziilor de condamnare crește progresiv. Căile alternative de soluționare a litigiilor sînt slab promovate, situația din penitenciare rămîne necorespunzătoare standardelor internaționale și chiar reglementărilor naționale în domeniu.

Dezvoltare și reforme economice

Domeniul **dezvoltare și reforme economice** a fost marcat în T3-2007 de circumstanțe nefavorabile pentru economia Republicii Moldova. Creșterea prețurilor a avut loc în paralel cu aprecierea monedei naționale. Astfel, nivelul inflației cumulative în primele 9 luni ale anului a atins 9%, menținerea acesteia sub nivelul-țintă de 10% în anul 2007 fiind imposibilă. Aceasta a alarmat oficialitățile și ca urmare rata de bază a dobînzii a fost ridicată de către BNM la 16% în luna septembrie. S-a agravat și deficitul comercial care a atins 1,4 mldr USD în lunile ianuarie-august.

Veniturile populației au fost în scădere ca urmare a secetei care a afectat veniturile populației rurale și a diminuării salariului mediu lunar în sfera bugetară cu cca. 30% în luna august comparativ cu luna iunie. Însă, nu va fi posibil de analizat în ce proporție acestea au afectat ratele sărăciei din cauza metodologiei noi aplicate la calculul pragului sărăciei și a indicatorilor sărăciei începînd cu anul 2006 și care nu sînt comparabile cu datele din anii precedenți.

Doar industria și-a revenit din recesiune, din luna iulie sectorul industrial fiind în creștere. Aceasta a fost de 0,6% în primele 9 luni ale anului curent, comparativ cu aceeași perioadă a anului 2006.

A fost votată în două lecturi Legea bugetului de stat pentru anul 2008, care se bazează pe o creștere a PIB-ului cu 6% în anul 2008 și o inflație medie anuală de 9,3%.

Dezvoltare și reforme sociale

În T3-2007 Guvernului i-a fost prezentat spre examinare și aprobare Planul de acțiuni privind eficientizarea sistemului de asistență socială. În domeniul **reformelor sociale** s-a remarcat și adoptarea Strategiei Naționale și Planului de acțiuni privind reforma sistemului rezidențial de îngrijire a copilului pe anii 2007-2015, la baza căreia stă ideea că copilul are dreptul și necesitatea de a crește în familie sau într-un mediu cât mai aproape de familie pentru a se dezvolta normal. Bugetul pentru anul 2008 nu prevede însă resurse suficiente. Astfel, considerentele de economii financiare vor prevala asupra celor de protecție socială creînd dificultăți în implementarea strategiei date.

A fost realizată o serie de activități pentru aprofundarea calitativă a reformelor în contextul prevederilor Procesului de la Bologna. Începînd cu 1 septembrie 2007, a demarat implementarea a patru proiecte TEMPUS care oferă burse de studii peste hotarele Republicii Moldova. Un șir de burse au fost obținute și în baza acordurilor de colaborare bilaterală.

Comerțul internațional

Tendențele în domeniul **comerțului extern** din T3-2007 au fost contradictorii. Pe de o parte, procesul de acordare a Preferințelor Comerciale Autonome se află pe ultima sută de metri. În afară de aceasta, progrese importante sînt înregistrate și în domeniul vamal – din 1 august toate certificate preferențiale de export vor fi eliberate de Serviciul Vamal.

Pe de altă parte, balanța comercială continuă să se înrăutățească pe fundalul unei disparități crescînde între rata de creștere a importurilor și exporturilor. Anticipăm agravarea deficitului comercial și în continuare. Aparent, este soluționată problema reluării exportului de vinurilor, însă în „formulă” promovată de Federația Rusă. În același timp, există temeri că reluarea exporturilor va fi tergiversată în continuare.

Climatul de afaceri

În domeniul **climatului de afaceri** a fost atestată adoptarea unor legi importante, precum Legea cu privire societățile cu răspundere limitată, care prevede menținerea capitalului social al societăților la nivelul minim de 5400 lei. Noua lege a contabilității și Legea privind activitatea de audit care vor intra în vigoare de la 1 ianuarie 2008 sînt mult mai avansate și corespund cerințelor actuale de dezvoltare. A fost adoptată Legea privind înregistrarea de stat a persoanelor juridice și întreprinderilor individuale, ce simplifică esențial procedura de înregistrare și radiere a acestora din Registrul de Stat. Conform studiului Băncii Mondiale „Cost of doing business 2008”, Moldova a urcat pe locul 92 într-un clasament de 178 țări, comparativ cu locul 103 în anul 2006, înregistrîndu-se progrese la reducerea impunerii fiscale, însă o înrăutățire în ceea ce privește angajarea forței de muncă.

Instituțiile pieței

Noua Lege cu privire la asociațiile de economii și împrumuturi, care va intra în vigoare de la 1 ianuarie 2008, permite reunirea în aceste asociații nu doar a cetățenilor, dar și a persoanelor juridice, slăbind considerabil și constrîngerile teritoriale de funcționare a acestora. Legea cu privire la parcurile industriale urmărește dezvoltarea regională și reducerea discrepanțelor între municipiul Chișinău și celelalte regiuni ale țării, deși rolul autorităților publice locale în constituirea și monitorizarea activității parcurilor este unul marginal.

În domeniul **instituțiilor pieței** se mai remarcă publicarea Strategiei Energetice a Republicii Moldova pînă în anul 2020, care de fapt este o actualizare a strategiei precedente efectuată cu suportul experților Comisiei Europene. Menționăm că evaluarea implementării strategiei precedente nu a fost efectuată.

Frontieră, migrație și trafic de ființe umane

După o perioadă de modificări și schimbări structurale, cadrul instituțional și legislativ ce vizează evaluarea și monitorizarea **fenomenului migraționist** a fost definitivat. Structurile abilitate își desfășoară activitatea potrivit normelor și regulamentelor stipulate în legislație. Totuși, activitatea acestora este puțin sau chiar deloc mediatizată. Totodată, în ciuda aprobării hotărîrii Guvernului cu privire la elaborarea proiectului concepției Sistemului informațional integrat automatizat în domeniul migrației pînă la 1 septembrie 2007, prezentarea acestuia încă nu a fost făcută. Mai multe structuri de stat implicate în monitorizarea fenomenului migrației dispun de sistemele lor de date, însă acestea nu sînt integrate și se află la niveluri diferite de dezvoltare, situație ce face dificilă evidența și evaluarea integrală a procesului migraționist. Totuși, calitatea monitorizării proceselor migraționiste în RM este îmbunătățită datorită colaborării internaționale prin intermediul mai multor proiecte comune dintre misiunile unor organizații internaționale la

Chișinău și structurile de stat.

Insuficiența unor date statistice cu privire la **fenomenul traficului de ființe umane**, poate fi invocat drept un impediment care ar arăta adevărata stare a lucrurilor la acest capitol. Totuși, informațiile și declarațiile făcute de reprezentanții unor organizații neguvernamentale arată că situația generală are tendințe pozitive. Numărul persoanelor traficate din Moldova rămâne la un nivel constant, ca urmare a implicării instituțiilor statului și a ONG-urilor de profil în procesul de stopare a traficului. În același timp, Republica Moldova și-a îmbunătățit pozițiile în clasamentul mondial privind traficul de ființe umane după nivelul de gravitate a fenomenului, trecînd din grupa I în grupa a II-a a clasamentului, alături de România și Ucraina. Angajamentele și inițiativele unor ONG-uri ce activează în domeniul prevenirii și combaterii traficului de persoane sînt la fel de importante pentru contracararea acestui fenomen. Deseori activitatea acestora este mult mai eficientă comparativ cu cea a structurilor de stat care sînt implicate în prevenirea și combaterea fenomenului.

1. DIALOG POLITIC ȘI INSTITUȚII DEMOCRATICE

Dialog politic: constatări generale

- În august 2007, la Bruxelles, a avut loc o reuniune informală Moldova-UE în cadrul căreia au fost discutate perspectivele relațiilor dintre Părți, după expirarea perioadei prevăzute pentru implementarea PAUERM și APC. La reuniune au participat viceministri de Externe și reprezentanți permanenți ai statelor membre ale UE la Bruxelles, reprezentanți ai Consiliului UE și Comisiei Europene. Valeriu Ostalep, viceministru al Afacerilor Externe și Integrării Europene a informat audiența despre procesul de implementare a PAUERM și a prezentat viziunea Moldovei asupra conținutului viitorului document juridic pe care să fie clădite raporturile dintre Părți.
- Pe 3 septembrie 2007, la Bruxelles, a avut loc **Conferința „Lucrăm împreună – Consolidarea Politicii Europene de Vecinătate”**. Conferința a fost organizată la inițiativa Comisiei Europene. La eveniment au participat înalți funcționari din cadrul instituțiilor europene, precum și înalți oficiali, reprezentanți ai mediilor de afaceri și societății civile din statele participante în cadrul PEV. Organizând această conferință, Comisia Europeană a dorit să înțeleagă mai bine care sînt doleanțele statelor participante în cadrul PEV, pentru a le integra apoi în oferta pe care UE o face vecinilor săi prin intermediul PEV. Andrei Stratan, viceprim-ministru și ministru al Afacerilor Externe și Integrării Europene, a prezentat la conferință poziția Chișinăului față de PEV, punînd accent pe necesitatea: (a) diversificării priorităților de acțiune cuprinse în Planurile de Acțiuni în contextul celor patru libertăți de circulație: a bunurilor, persoanelor, serviciilor și capitalului; (b) integrării economico-comerciale; (c) accesului pe piața internă a UE; (d) liberalizării graduale a regimului de vize între statele partenere și UE și (e) dezvoltării cadrului juridic al relațiilor Moldova-UE.
- Principalele puncte de reper din discursul său de la Conferința din 3 septembrie au fost reluate de Andrei Stratan și în cadrul ședinței Comitetului pentru Afaceri Externe al Parlamentului European (PE), din 12 septembrie. Stratan a reiterat necesitatea definirii unui nou cadru juridic de relații cu UE, care să urmeze după februarie 2008, și care să aducă treptat Moldova în spațiul celor patru libertăți.
- Pentru o coordonare mai bună a procesului de realizare a PAUERM, începînd cu 13 septembrie, CNIE s-a reunit în ședințe săptămînale. Președintele CNIE, prim-ministrul Vasile Tarlev a emis o dispoziție prin care s-a cerut încheierea procesului de realizare a obiectivelor PAUERM pînă la 17 noiembrie 2007¹.
- La 19 septembrie 2007, la Bruxelles, a avut loc **reuniunea a VIII-a a Subcomitetului de Cooperare UE-RM Justiție și Afaceri Interne (JAI)**. Discuțiile din cadrul reuniunii au vizat acțiunile întreprinse de Moldova în domeniul sistemului judecătoresc; managementului migrației; prevenirii și combaterii corupției, crimei organizate, traficului de ființe umane. Părțile au convenit asupra necesității inițierii negocierilor în vederea semnării în 2008 de către Moldova a unui Acord de colaborare cu FRONTEX².

Drepturile omului

Evoluții

- A continuat procesul de consolidare a legislației cu implicații asupra drepturilor omului.
- Parlamentul a aprobat Legea nr. 198-XVI din 26.07.2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat. Documentul reglementează condițiile, volumul și modul de acordare a asistenței juridice garantate de stat pentru apărarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, altor interese legitime ale persoanelor, asigurarea accesului liber și egal pentru toate persoanele la asistență juridică calificată.
- Guvernul a adoptat Hotărîrea pentru aprobarea Planului de măsuri privind asigurarea respectării dreptului la petiționare, informație și acces la justiție și Hotărîrea pentru aprobarea proiectului de lege pentru modificarea și completarea legii cu privire la petiționare. Ultima prevede posibilitatea trimiterii petiției în formă electronică, cu semnătură digitală.

Deficiențe și probleme

- Nu a fost promovată **legislația privind excluderea discriminării** (obiectivul (4) al PAUERM)).
- Nu a fost ratificată Carta europeană a limbilor regionale și minoritare, obiectiv stabilit de PNADO.

¹ Prim-ministrul Vasile Tarlev a explicat că data de 17 noiembrie 2007 a fost aleasă pentru că atunci se vor împlini 5 ani de la semnarea Decretului privind constituirea CNIE. Pentru mai multă exactitate este de precizat că decretul menționat a fost semnat pe 13 noiembrie 2002 și publicat în Monitorul oficial nr.151-153/1196 din 14 noiembrie 2002.

² Un astfel de document, FRONTEX l-a semnat deja cu Ucraina.

- CEDO a pronunțat 7 hotărâri împotriva Moldovei, în cauzele: *Flux (nr. 2) c. Moldovei; Bimer S.A. c. Moldovei; Paladi c. Moldovei; Gorea c. Moldovei; Ungureanu c. Moldovei; Mizernaia c. Moldovei și Bița și alții c. Moldovei*³. În aceste cauze Moldova a fost condamnată pentru încălcarea drepturilor la libertatea de exprimare, la protecția proprietății, la un proces echitabil, la un recurs efectiv, pentru aplicarea torturii, încălcarea drepturilor la libertate și de a sesiza Curtea⁴. În primele trei trimestre ale anului 2007 CEDO a condamnat Moldova în 27 de cauze (38%), dintr-un număr total de 71 cauze pierdute⁵.
- Membri ai organizației obștești Hyde Park au fost reținuți de poliție în timp ce protestau în fața sediului MAI, deși aveau autorizația primăriei mun. Chișinău.
- Rezumatele deciziilor și hotărârilor CEDO, pronunțate în cauzele în care Moldova are calitatea de pîrft, nu s-au publicat în *Monitorul oficial*.

Prevenirea torturii. Drepturile deținuților

Evoluții

- Prin Legea nr. 200-XVI din 26.07.2007 pentru modificarea și completarea Legii cu privire la avocații parlamentari și Hotărîrea nr. 201-XVI din 26.07.2007 pentru modificarea și completarea Regulamentului privind Centrul pentru Drepturile Omului (CDOM) Parlamentul a abilitat CDOM cu atribuții de prevenire a torturii la nivel național. Modificările au fost introduse ca urmare a intrării în vigoare, la 24 iulie 2006, a Protocolului Opțional la Convenția ONU împotriva torturii și altor tratamente sau pedepse crude, inumane sau degradante.
- Mai mulți reprezentanți ai organelor de forță au fost condamnați pentru depășirea atribuțiilor de serviciu, însoțită de acțiuni de tortură.
- S-a atestat o ameliorare a raporturilor colaboratorilor instituțiilor penitenciare cu deținuții.

Deficiențe și probleme

- Măsurile întreprinse de autorități sînt insuficiente pentru a combate impunitatea pentru actele de tortură⁶.
- Instituții naționale și internaționale specializate în domeniul protecției drepturilor omului, precum Amnesty International Moldova, CReDO, Promo-Lex, Misiunea OSCE în Moldova etc., au criticat decizia autorităților de a abilita doar CDOM cu atribuțiile de prevenire a torturii la nivel național, insistînd asupra necesității unui mecanism mai reprezentativ de supraveghere a fenomenului torturii⁷. Autoritățile nu au dat curs recomandărilor făcute de aceste organizații.
- Aplicarea mai frecventă a arestului la domiciliu, reducerea perioadei de detenție înainte de prezentarea în fața unui judecător, asigurarea desfășurării interogărilor în camere speciale de interogare și investigațiile riguroase ale actelor de tortură ar fi în măsură să contribuie la diminuarea acestui fenomen⁸.

Drepturile angajaților

Evoluții

- Guvernul a aprobat Regulamentul cu privire la modul de calculare a perioadei de muncă în vederea acordării sporului pentru vechime în muncă personalului din unitățile bugetare, salarizat în baza rețelei tarifare unice. Documentul stabilește, începînd cu 1 iulie, un spor la salariu pentru personalul de conducere, cel de specialitate și funcționarii administrativi din instituțiile sistemului de învățămînt, de sănătate și de asistență socială, de cultură și artă, de cultură fizică și sport și alte unități bugetare, a căror salarizare se efectuează în baza Rețelei tarifare unice. Sporul este în mărime de la 10 la 30 la sută față de salariul de funcție și este stabilit în dependență de vechimea în muncă, cu începere de la 2 ani de lucru⁹.
- Inspecția Muncii a amendat un șir de angajatori pentru nerespectarea condițiilor de muncă.

Deficiențe și probleme

³ www.lhr.md.

⁴ Suma despăgubirilor pe care va trebui să le plătească Moldova în aceste 7 cazuri este de 567 842 euro (aprox. 9,09 mln lei).

⁵ Pînă în prezent Moldova a fost obligată de CEDO să plătească reclamanților despăgubiri în jur de 1,44 mln euro (aprox. 23,04 mln lei).

⁶ Amnesty International Moldova (2007), *Moldova. Police torture and ill-treatment: „It's just normal”*, <http://web.amnesty.org/library/index/engneur590022007>.

⁷ Amnesty International Moldova et al. (2007), *Moldova: profanarea luptei eficiente contra torturii. Declarație*, nr. 107/07, 19 iulie, <http://credo.md/arhiva/documente/107%5C%2707%20Statement%20OP-CAT%20RO.pdf>; Misiunea OSCE în Moldova (2007), *Șeful Misiunii susține că noul organ de prevenire a torturii trebuie să fie independent și efectiv*, Comunicat de presă, 19 iulie, http://www.osce.org/documents/pdf_documents/2007/07/25689-1.pdf.

⁸ Amnesty International Moldova (2007), *op. cit.*

⁹ Moldpres (2007), *De la 1 iulie curent, angajații din sectorul bugetar vor beneficia de spor la salariu*, Știrea nr. 05771, 19 iulie.

- Cele mai frecvente încălcări ale legislației muncii țin de organizarea improprie a locurilor de muncă, lipsa contractelor de muncă, salariile mai mici decât prevede legislația, munca peste program, restanțele la salarii și concedierea nemotivată. Datorită încălcărilor, se atestă o creștere, față de anul 2006, a numărului accidentelor de muncă, inclusiv cu urmări letale.
- O problemă conexă celor cu care se confruntă în prezent angajații este lipsa unei legi privind minimul de existență, ajustat la coșul minim de consum.
- Lipsește un mecanism eficient de combatere a economiei informale și muncii la negru.
- Parteneriatul social la toate nivelurile este încă firav.

Egalitatea șanselor

Evoluții

- Ministerul Protecției Sociale, Familiei și Copilului (MPSFC) în colaborare cu Fondul Națiunilor Unite de Dezvoltare pentru Femei (UNIFEM) a organizat, pe 3 august, Forumul Consultativ privind Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului în domeniul egalității genurilor și ocupării forței de muncă, protecției sociale, învățământului și ocrotirii sănătății.

Deficiențe și probleme

- Problemele identificate pentru prima jumătate a anului 2007 continuă să rămână valabile și pentru T3-2007.

Drepturile copilului

Evoluții

- Guvernul a adoptat Hotărîrea cu privire la aprobarea Strategiei naționale privind acțiunile comunitare pentru susținerea copiilor aflați în dificultate pe anii 2007-2009.
- La 12 septembrie în cadrul unui eveniment cu participarea legislatorilor, experților naționali și internaționali a fost discutată posibilitatea creării institutului „Avocat al copilului”.

Deficiențe și probleme

- Printre cele mai frecvente drepturi ale copilului încălcate în Moldova se numără cele la un trai decent, la familie și la educație.
- Studiarea posibilității creării institutului „Avocat al copilului” a fost prevăzută de PNADO pentru perioada 2004-2005.
- Copiii ai căror părinți se află la muncă peste hotare continuă să se bucure de o atenție insuficientă din partea autorităților.

Asigurarea drepturilor la asociere

Evoluții

- Parlamentul a adoptat Legea nr. 178-XVI din 20.07.2007 pentru modificarea și completarea Legii cu privire la asociațiile obștești. Modificările au fost operate cu scopul „aducerii [legii] în concordanță cu prevederile Codului Civil”. Definitivarea proiectului a avut loc după discutarea propunerilor cu reprezentanți ai organizațiilor societății civile.

Deficiențe și probleme

- Un număr mic de propuneri ale ONG-urilor au fost luate în considerație de Parlament în procesul de definitivare a proiectului Legii pentru modificarea și completarea Legii cu privire la asociațiile obștești. De aceea, modificarea legii este apreciată neunivoc.

Îndeplinirea recomandărilor Consiliului Europei / Executarea deciziilor CEDO

Evoluții

- Parlamentul a reexaminat și adoptat Legea despre cultele religioase și părțile lor componente, cu un șir de modificări propuse de șeful statului, între care: statul recunoaște rolul primordial al religiei creștin-ortodoxe și al Bisericii Ortodoxe din Moldova în viața, istoria și cultura poporului Republicii Moldova.
- Parlamentul a aprobat legi pentru ratificarea Protocolului adițional la Convenția penală privind corupția și a Convenției privind spălarea banilor, depistarea, sechestrarea și confiscarea veniturilor provenite din activitatea infracțională și finanțarea terorismului.
- MAEIE a adresat statelor membre ale Consiliului Europei (CoE) un Apel prin care acestea au fost îndemnate să ratifice Convenția europeană cu privire la lupta contra traficului de ființe umane.
- La 19 iulie, Comisia juridică, pentru numiri și imunități și Comisia pentru drepturile omului ale Parlamentului au organizat audieri referitoare la cauzele și măsurile de prevenire a condamnării Moldovei la CEDO. Pentru evitarea condamnării viitoare la CEDO, s-a propus aplicarea în totalitate de către instanțele naționale a jurisprudenței europene, crearea unui fond de rezervă pentru executarea hotărârilor judecătorești la nivel local și instituirea unui mecanism național de examinare a cererilor cetățenilor privind încălcarea drepturilor omului.
- În general, Moldova execută deciziile CEDO.

Deficiențe și probleme

- Întârzie adoptarea noilor legi cu privire la: **statutul mun. Chișinău, consolidarea imunității parlamentare, a Codului de legi ale educației. Nu au fost investigate motivele cazurilor de urmărire penală a liderilor opoziției la nivel național și local**¹⁰.
- Sintagma „Biserica Ortodoxă din Moldova” din Legea despre cultele religioase și părțile lor componente este apreciată ca fiind restrictivă și discriminatorie.
- Deși se discută mult despre evitarea condamnării viitoare a Moldovei la CEDO, la modul practic s-a făcut puțin în acest sens. Deocamdată, nu a fost intentată nici o acțiune de regres împotriva persoanelor culpabile de condamnarea Moldovei la CEDO.

Cooperarea cu societatea civilă

Evoluții

- Președintele Parlamentului și prim-ministrul RM au avut întrevederi separate cu reprezentanți ai Confederației Naționale a Sindicatelor din Moldova (CNSM), în cadrul cărora a fost discutată o gamă variată de chestiuni privind protecția socială a salariaților. Întâlnirea dintre președintele Legislativului și reprezentanții CNSM a fost a patra întrevedere în cadrul Concepției Legislativului de Cooperare cu Societatea Civilă.

Deficiențe și probleme

- Instituțiile publice de stat, deși cooperează mai strâns în ultima perioadă cu ONG-urile, manifestă încă o doză de formalism în acest proces.
- Totodată, o bună parte a ONG-urilor înregistrate au resurse limitate și/ sau continuă să manifeste un interes scăzut pentru participarea la elaborarea și realizarea politicilor publice.

Libertatea mass-media și accesul la informație

Evoluții

- Evoluții importante în domeniu nu au fost remarcate.

Deficiențe și probleme

- **Obiectivul (9) al PAUERM nu a fost îndeplinit** în totalitate. Acesta prevede ajutor financiar din partea statului pentru mass-media acordat în baza criteriilor stricte și obiective aplicate egal pentru toată mass-media.
- Situația din jurul CCA a scos în evidență probleme legate de prevederile referitoare la numărul de zile după care o decizie a CCA se publică în *Monitorul oficial*.

¹⁰ HP nr. 284-XVI din 11.11.2005, *Monitorul oficial*, nr. 157-160/788 din 25.11.2005.

- Membri ai CCA au informat asupra imixtiunii unor factori politici și grupuri de interese în activitatea CCA.
- TRM continuă să nu întrunească pe deplin caracteristicile unui audiovizual public, iar Consiliul de Observatori (CO) al TRM nu și-a identificat plenar locul și rostul prevăzut de legislație¹¹.
- Mai multe organizații naționale au criticat decizia CCA prin care rețeaua de frecvențe deținută anterior de Societatea Română de Televiziune (SRT) pentru difuzarea programelor TVR 1 în Moldova a fost oferită unei companii cvasi-necunoscute pe piața mediatică din Moldova – Compania TelefeM Internațional¹². Federația Europeană a Jurnaliștilor (FEJ) și Federația Internațională a Jurnaliștilor (FIJ) au susținut printr-un comunicat criticile organizațiilor naționale.

---

¹¹ APEL (2007), *Proiectul „Monitorizarea implementării Codului audiovizualului”*, Comunicat de presă, http://www.apel.md/comunic/COMUNICAT_DE_PRESA_120907.pdf.

¹² APEL et al. (2007), *APEL al organizațiilor de media și din domeniul drepturilor omului către instituțiile abilitate ale statului, organisme internaționale și misiunile diplomatice acreditate în Republica Moldova*, 2 octombrie, http://www.apel.md/comunic/APEL_ONG_TVR.pdf.

Grila de monitorizare 1. Instituții democratice

Indicatori / Domenii	Evoluții / Involuții T3-2007	Impactul practic al schimbărilor	Factori care favorizează / defavorizează progresul	Cuantificarea progresului T3-2007	Surse utilizate pentru evaluare
Drepturile omului / Asigurarea drepturilor la asociere	<ul style="list-style-type: none"> Aprobarea unor acte cu implicații asupra drepturilor omului Condamnarea Moldovei de către CEDO în alte 7 cauze Abilitarea CDOM cu atribuții de prevenire a torturii la nivel național Condamnarea unor reprezentanți ai organelor de forță pentru tortură Examinarea posibilității creării institutului „Avocat al copilului” 	<ul style="list-style-type: none"> Consolidarea cadrului de reglementare a drepturilor omului Cheltuirea mijloacelor publice pentru compensarea daunelor materiale și morale ale reclamanților; subminarea credibilității sistemului judiciar național Îndeplinirea formală și, posibil, cu eficiență limitată a unei obligații față de ONU în domeniul DO Instituirea unei practici de descurajare a fenomenului torturii Crearea, deși tardivă, a unui cadru favorabil pentru apariția acestui institut 	<ul style="list-style-type: none"> Voința autorităților; recomandările și/ sau asistența organizațiilor naționale de profil și internaționale Eficiența redusă a mecanismului responsabilității individuale a persoanelor culpabile de condamnarea Moldovei; calitatea și profesionalismul scăzut ale unor decizii judecătorești/ judecători Adoptarea PO la Convenția ONU împotriva torturii; mecanismul național de supraveghere a fenomenului torturii s-a instituit fără să se asigure o reprezentativitate largă; ignorarea recomandărilor făcute de instituțiile naționale și internaționale specializate în domeniul DO Aplicarea legislației antitortură; influența jurisprudenței CEDO; lobby-ul unor partide, organizații naționale și internaționale de profil și al mass-media PNADO; asistența și expertiza unor organizații naționale și internaționale 	+0,5	<ul style="list-style-type: none"> Monitorul oficial al RM Stenogramele ședințelor Parlamentului www.gov.md Hotărârile CEDO www.lhr.md www.osce.org www.credo.md PNADO Mass-media
	<ul style="list-style-type: none"> Modificarea Legii cu privire la asociațiile obștești 	<ul style="list-style-type: none"> Stabilește obligația de reînregistrare a organizațiilor vizate în termen de 18 luni de la data intrării în vigoare a prezentei legi 	<ul style="list-style-type: none"> Necesitatea ajustării legii la prevederile Codului Civil 	0	<ul style="list-style-type: none"> Monitorul oficial al RM Stenogramele ședințelor Parlamentului Mass-media Estimările autorilor
Recomandările CoE / Executarea deciziilor CEDO	<ul style="list-style-type: none"> Reexaminarea și adoptarea Legii despre cultele religioase și părțile lor componente Ratificarea unor documente ale CoE Adresarea unui apel din partea MAEIE către statele membre ale CoE pentru ratificarea Convenției cu privire la lupta contra TFU 	<ul style="list-style-type: none"> Onorarea unei obligații față de CoE; statul recunoaște rolul primordial al religiei creștin-ortodoxe și Bisericii Ortodoxe din Moldova în viața, istoria și cultura poporului RM; instituțiile teologice de orice grad pot fi supuse licențierii sau acreditării de stat; diplomele și certificatele eliberate de instituțiile teologice neacreditate de stat vor avea valabilitatea numai în cuprinsul cultului respectiv Consolidarea cadrului de reglementare Ciștigarea unui plus de imagine pe plan extern 	<ul style="list-style-type: none"> Recomandarea CoE; lobby-ul exercitat de Mitropolia Moldovei Obligațiile Moldovei de membru al CoE Intenția MAEIE de a crea un cadru extern favorabil Moldovei; cultura instituțională a MAEIE; dorința de a combate TFU la nivel supra-național 	+1,0	<ul style="list-style-type: none"> Stenogramele ședințelor Parlamentului www.parlament.md www.mfa.md Mass-media www.lhr.md Estimările autorilor
Cooperarea cu societatea civilă	<ul style="list-style-type: none"> Reuniuni ale Președintelui Parlamentului și prim-ministrului cu reprezentanți ai CNSM 	<ul style="list-style-type: none"> Reiterarea/ asumarea unor angajamente din partea autorităților 	<ul style="list-style-type: none"> Inițiativa CNSM; disponibilitatea pentru deschidere a autorităților 	+0,5	<ul style="list-style-type: none"> Serviciul de presă al Parlamentului Serviciul de presă al Guvernului Mass-media

Indicatori / Domenii	Evoluții / Involuții T3-2007	Impactul practic al schimbărilor	Factori care favorizează / defavorizează progresul	Cuantificarea progresului T3-2007	Surse utilizate pentru evaluare
<p>Libertatea mass-media / Accesul la informație</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Exercițarea unor presiuni exogene asupra CCA; situația din jurul CCA a scos în evidență probleme legate de prevederile referitoare la publicarea deciziilor CCA în <i>Monitorul oficial</i> • Menținerea TRM în cadrul aceleași politici editoriale • Licitarea rețelei de frecvențe deținută de SRT pentru difuzarea TVR1 în Moldova 	<ul style="list-style-type: none"> • Schimbarea conducerii CCA • Reflectarea preponderentă a punctelor de vedere ale autorităților; neglijarea intereselor consumatorilor de informație care nu împărtășesc în totalitate viziunea autorităților • Nedreptățirea STR cu licență valabilă pînă în 2011; prefigurarea unei situații în măsură să afecteze interesele consumatorilor de programe media 	<ul style="list-style-type: none"> • Competiția pentru exercitarea influenței asupra CCA; interesele și conduita membrilor CCA • Conducerea TRM interesată în menținerea aceleași politici editoriale; stereotipurile culturii instituționale; eficiența scăzută a CO • Preferințele unor grupuri de interese; comportamentul CCA 	<p>- 0,5</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Codul Audiovizualului • Declarațiile, comunicatele și rapoartele ONG de profil • Mass-media • Estimările autorilor

2. CONSOLIDAREA CAPACITĂȚII ADMINISTRATIVE

Reforma administrativă / Eficiența administrativă

Evoluții:

Reforma Administrației Publice Centrale (APC) și domenii conexe

- A fost finalizat primul ciclu de instruire pentru sporirea capacităților celor 7 direcții de analiză, monitorizare și evaluare a politicilor; s-a desfășurat concursul de selectare a consultanților care vor asista ministerele la elaborarea planurilor de dezvoltare organizațională/strategică; Academia de Administrare Publică pe lângă Președintele RM a lansat un nou ciclu de instruire pentru funcționarii publici¹³;
- Comisia guvernamentală pentru reforma APC a apreciat rezultatele implementării drept satisfăcătoare, accentuând bunele practici din unele ministere; au fost efectuate anumite reorganizări, menite să îmbunătățească activitatea APC¹⁴;
- Proiectul de lege privind funcția publică și statutul funcționarului public este la etapa finală¹⁵ de pregătire;
- Prin HG nr.883 din 06.08.2007 a fost aprobat Planul național de armonizare pentru anul 2007;
- Guvernul a analizat evoluția și executarea în primul semestru 2007 a Planului de acțiuni pentru realizarea Programului de guvernare anii 2005-2009, constatând realizarea majorității sarcinilor¹⁶.

Dezvoltarea tehnologiilor informaționale (TI)

- Au fost adoptate mai multe acte legislative și alte acte normative, menite să dezvolte baza juridică din sfera TI și utilizării lor: Legea nr.164-XVI din 13.07.2007 cu privire la parcurile industriale; HG nr.844 din 26.07.2007 cu privire la aprobarea Concepției Sistemului integrat de circulație a documentelor electronice; HG nr.916 din 06.08.2007 cu privire la Concepția Portalului guvernamental; HG nr.969 din 23.08.2007 pentru aprobarea Regulamentului privind Sistemul de poștă electronică al autorităților administrației publice;
- Businessul on-line se dezvoltă în ritm accelerat, investițiile pot fi recuperate mai ușor¹⁷.

Deficiențe și probleme:

- Reprezentanții organizațiilor internaționale și ai corpului diplomatic acreditat la Chișinău remarcă incapacitățile administrative printre restanțe esențiale ale Guvernului¹⁸.
- Reforma APC decurge lent: obiectivele inițiale au fost pierdute din vedere sau erodate; nu a fost efectuată precizarea și concentrarea atribuțiilor; nu au fost elaborate noile cerințe privind calificarea funcționarilor publici (cunoașterea limbilor străine, a tehnologiilor moderne)¹⁹;
- Restanțe din Planul de acțiuni pentru realizarea Strategiei de reformă a APC: simplificarea sistemului existent de raportare în administrația publică centrală; perfecționarea procesului de comunicare și coordonare; elaborarea Regulamentului privind ținerea lucrărilor de secretariat în AAPC; elaborarea proiectului legii cu privire la serviciul public și statutul funcționarului public; elaborarea Codului etic al funcționarilor publici; instituționalizarea procedurii de angajare în serviciul public preponderent în bază de concurs; elaborarea proiectului legii privind administrația publică centrală; crearea unității cu atribuții în serviciul public la nivel central; crearea instituției de reprezentant al Guvernului în teritoriul unităților administrativ-teritoriale; elaborarea îndrumărilor practice (ghiduri) privind procedurile de recrutare, selectare și promovare a funcționarilor publici în bază de merit, a celor ce țin de carieră; perfecționarea sistemului de motivare; elaborarea planurilor detaliate (pentru anul 2007 și anul 2008) de implementare a reformei APC etc.
- Nu este soluționată problema capacităților profesionale și administrative la nivelul Executivului și Legislativului, pentru a putea fi asigurată corespunderea cu legislația comunitară²⁰;
- Gestionarea resurselor financiare publice rămâne o problemă dintre cele mai grave: resurse importante sînt gestionate ineficient, gradului de responsabilitate a conducătorilor APC este redus²¹; continuă alocarea unor importante resurse fără temei legal adecvat, pentru acoperirea unor datorii formate ca rezultat al unor proiecte cu caracter politic, pentru necesități ce nu pot fi calificate drept prioritare, pentru manifestații, dotări

¹³ Noutățile RAPC, iulie 2007;

¹⁴ HG nr.1005 din 10.09.2007, HG nr.1019 din 13.09.2007;

¹⁵ Ședința grupului de lucru din 10.07.2007;

¹⁶ HG 1021 din 13.09.2007;

¹⁷ Interviu acordat Agenției BASA-press de un reprezentant al Companiei "SIMPALS";

¹⁸ Interviu acordat publicației Logos-press de către Ambasadorul Marii Britanii în Moldova: „Moldova are multe restanțe, în special la capitolele: libertatea presei, lupta anticorupție, crearea unui organ legislativ lucrativ și eficient, reformarea justiției”, 14.09.2007; Declarațiile lui Kalman Mizsei, reprezentantul special al UE, 02.10.2007, emisiunea „Punct și de la capăt”;

¹⁹ Constatările din cadrul Ședinței convocate de Președintele RM la 17.07.2007; Discursul vicespicherului Iu. Roșca, 27.07.2007;

²⁰ Conferința de presă a spicherului Parlamentului, 26.07.2007;

²¹ Prin HG nr. 907 din 09.08.2007 Ministerul Finanțelor este obligat să suspende accesul la mijloacele neutilizate de către executorii de buget, iar accesul a fost permis doar prin dispoziția prim-ministrului. Hotărîrea nu are inclus în textul ei nici un temei legal, măsurile luate puțin fi considerate drept extraordinare, la limita legalității;

și reparații administrative exagerate sau luxoase²²; Curtea de Conturi continuă constatarea încălcărilor serioase în activitatea de gestiune a resurselor publice, admise de instituțiile APC²³; există mai multe neajunsuri ce împiedică soluționarea problemelor în domeniu (imperfecțiunea bazei legislative, necesitatea introducerii răspunderii clare, tragerea la răspundere etc.)²⁴;

- Încrederea cetățenilor în politica și eficiența statului, a autorităților centrale și locale este redusă (circa 35-40%)²⁵;
- Organizarea și desfășurarea examenelor de bacalaureat, de eliberare a actelor și de admitere în instituții superioare s-au desfășurat cu deficiențe serioase, au fost constatate capacități insuficiente ale instituțiilor centrale cu atribuții în domeniu²⁶;
- Reforma în domeniul APL a stagnat, este necesară urgentarea ei, crearea cadrului instituțional pentru numite componente esențiale (dezvoltarea regională)²⁷; situația APL a degenerat atât din cauza alegerilor locale și formarea noilor autorități, cât și din cauza atitudinii puterii centrale, care lasă să se înțeleagă despre sabotarea noilor aleși²⁸. Buna guvernare la nivel local rămâne o problemă actuală pe agenda legislativă și instituțională, inclusiv în relațiile țării cu organisme internaționale²⁹. Legea privind statutul mun. Chișinău nu este adoptată, constituind chiar și o reștință în realizarea recomandărilor CoE.

Depolitizarea administrației publice

Deficiențe și probleme:

- În organele centrale de specialitate ale APC nu sînt create funcții publice care ar asigura funcționarea mecanismului de delimitare a funcțiilor politice de funcțiile administrative, deși Planul de implementare a Strategiei de reformă APC stabilește prioritatea respectivă;
- Exponenții autorităților centrale admit tratament nerespectuos și diferențiat față de aleșii locali din partea opoziției, chiar față de înșiși alegătorii³⁰. Conurenții electorali din partea altor formațiuni politice decît cea guvernantă sînt intimidati³¹;
- Reforma și consolidarea capacităților administrative stagnează din cauza politizării, a protejării unor funcționari incapabili, neprofesioniști, dar protejați politic³²;
- Adoptarea unor acte legislative a determinat critici esențiale din partea subiecților vizați, care consideră că prin aceste metode se urmărește satisfacerea unor interese politice și de răfuială³³;
- Guvernul intervine prin reglementări abuzive în administrarea și subordonarea patrimoniului gestionat de autoritățile locale³⁴;
- Desemnarea componentei instituțiilor formate ca urmare a adoptării unor modificări legislative a provocat dezbateri controversate, acuzații de favoritism și promovare a unor persoane sus-puse pe criteriile de relații personale³⁵;
- Decizii politice abuzive ale autorităților locale din mandatul precedent au fost contestate în instanțele de judecată, care au obligat la restabilirea în funcții și drepturi a mai multor funcționari, inclusiv la repararea din contul bugetului local a prejudiciilor morale și materiale cauzate³⁶;

²² HG nr. 1015 din 12.09.2007, nr.787 din 18.07.2007 (a se vedea în acest sens și articolul „Vila președintelui, în lumina banilor publici” din Ziarul de gardă, 02.08.2007), nr.819 din 23.07.2007; nr. 812 din 23.07.2007; nr.760 din 02.07.2007; nr.1070 din 28.09.2007; nr. 942 din 20.08.2007; nr.921 din 13.08.2007; nr.913 din 10.08.2007.

²³ Hotărârile Curții de Conturi publicate în perioada iulie-septembrie 2007 (nr.21, 28, 35, 37, 56, 57, 61-63 etc.); HP nr.167 din 13.07.2007 privind Raportul Curții de Conturi asupra modului de gestionare a resurselor financiare publice (2006);

²⁴ Interviu președintelui CC, publicația „Logos press”, 21.09.2007;

²⁵ Sondajele sociologice: „Republica Moldova 2007: Starea țării și a oamenilor”; BSP (Omnimas) august 2007; „Studiul Socio-Politic Trimestrial”, Serviciul Omnibus CBS AXA, septembrie 2007 etc.

²⁶ Indicațiile primului-ministru de la ședința de lucru din 03.08.2007;

²⁷ Ședința de la președinție, consacrată implementării legii privind dezvoltarea regională;

²⁸ Discursurile deputaților Iu. Roșca și S. Urechean la ședința Parlamentului din 27.07.2007;

²⁹ Interviu acordat Agenției IPN (Info-Prim Neo) de către Reprezentantul special al Secretarului CoE, 26.07.2007.

³⁰ Discursurile deputaților Iu. Roșca și S. Urechean la ședința Parlamentului din 27.07.2007; Declarațiile Președintelui RM în cadrul unei emisiuni televizate la postul NIT (20.07.2007), Declarațiile Președintelui RM la Conferința de presă din 25.07.2007; Publicația „Timpul” din 23.07.2007;

³¹ Interpelarea deputatului Gh. Susarenco, la ședința Parlamentului din 12.07.2007, privind alegerile în primăria s. Larga, Briceni;

³² Interviu acordat de Valeriu Lazăr publicației Analitice, 08.09.2007;

³³ Legea nr.192-XVI din 26.07.2007 a acordat Ministerului Sănătății dreptul exclusiv de numire în funcții a conducătorilor de instituții medicale, inclusiv cele din teritoriu, fondate de autoritățile APL. Opoziția și exponenți din sistem consideră că modificările pot fi utilizate pentru persecutarea conducătorilor ce au susținut alte partide decît cel de guvernămînt (publicația „Timpul”, 26.07.2007);

³⁴ HG nr. 761 din 02.07.2007, prin care Ministerul Culturii și Turismului este obligat să ia măsuri pentru transmiterea unui imobil fondat de Consiliul municipal Chișinău în gestiunea economică a unei întreprinderi create de executiv („Satul Moldovenesc „Buciumul”);

³⁵ La examinarea candidaturilor membrilor Consiliului de administrație al Comisiei Naționale a Pieței Financiare (HP nr.175-XVI din 20.07.2007) spicherul Parlamentului a fost acuzat că protejează persoane promovate în conducerea structurii, însă afirmația nu a fost probată suficient;

³⁶ Au fost repuși în funcții mai mulți funcționari din subordinea Consiliului mun.Chișinău (V. Martîniuc, V. Nemerenco; anterior au mai fost repuși în funcții M. Furtună, V. Șarban, V. Modîrca, Gh. Răileanu ș.a.);

- Autoritățile acordă subvenții producătorilor agricoli inclusiv pe criterii politice și interese de clientelă³⁷;
- Partidul de guvernământ intenționează să înăsprească controlul asupra organelor centrale și locale, precum și asupra reprezentanților săi din organele respective³⁸;
- Activitatea de implementare a Codului Audiovizualului, desfășurată de Consiliul Coordonator al Audiovizualului a fost marcată de influențe politice, s-a desfășurat cu deficiențe juridice grave³⁹.

Interferența intereselor administrative și economice

Evoluții:

- Republica Moldova a urcat 11 poziții în topul „Doing Business 2008”, fiind înregistrate progrese în reducerea impunerii fiscale, înregistrarea proprietății, executarea contractelor, soluționarea litigiilor civile, reducerea costului licențelor⁴⁰;
- Conform estimărilor antreprenorilor, costul derulării afacerii în Moldova s-a redus.

Deficiențe și probleme:

- Se constată înrăutățiri la capitolul angajarea forței de munca, licențele în construcții continuă să fie costisitoare (conform „Doing Business 2008”);
- Procesul de deetatizare a întreprinderilor de stat prin aplicarea Legii privind administrarea și deetatizarea proprietății publice a întârziat considerabil, practic stagnează⁴¹;
- Situația financiară a unor întreprinderi importante din sectorul termoenergetic municipal a fost afectată de decizii cu caracter de propagandă politică, adoptate de fosta conducere a capitalei⁴²;
- Autoritățile municipale nou-alese se confruntă cu deficiențe serioase, din cauza gestionării iraționale și abuzive a resurselor de către predecesori (realizarea proiectelor în lipsa resurselor alocate, datorii debitoare considerabile, acțiuni neîntemeiate și neargumentate legal etc.)⁴³;
- Deși inițial a anunțat o implicare hotărâtă în domeniul comerțului intern și concursuri privind construcția unei rețele de supermarket, Guvernul nu a contribuit practic la implementarea ulterioară, propunând câștigătorilor concursului și autorităților să negocieze în vederea atribuirii terenurilor și stabilirii condițiilor financiare⁴⁴.

Stabilitatea politicii de guvernare

Evoluții:

- Se desfășoară procesul de amnistiere a datoriilor față de bugetul de stat consolidat, au fost anulate datoriile de peste 3 miliarde de lei. A demarat și procesul de anulare a datoriilor față de bugetele ocale (în special, în UTA Găgăuzia)⁴⁵;
- Guvernul a aprobat Cadrul de cheltuieli pe termen mediu (2008-2010), care prevede o creștere mai moderată a cheltuielilor publice și eficientizarea utilizării resurselor existente⁴⁶;
- Se constată o tendință de scădere a ratei mortalității printre nou-născuți⁴⁷;
- În trimestrul doi al anului 2007 a crescut numărul populației active⁴⁸;
- Guvernul a aprobat o hotărâre menită să contribuie la realizarea Legii privind administrarea și deetatizarea proprietății publice (a fost aprobată lista bunurilor supuse privatizării, Regulamentul privind utilizarea mijloacelor financiare obținute)⁴⁹.

Deficiențe și probleme:

³⁷ Declarații ale experților IDIS Viitorul, în cadrul unor dezbateri publice;

³⁸ Hotărârea plenarei a XI-a a CC a PCRM, din 07.07.2007, pct.7-8;

³⁹ Conferința de presă din 12.09.2007, despre Studiul „Monitorizarea implementării Codului Audiovizualului”;

⁴⁰ Studiul Doing Business, elaborat cu sprijinul Băncii Mondiale și Corporației Financiare Internaționale;

⁴¹ Conform HG nr.113 din 03.02.2007 procesul trebuia să demareze în trimestrul I al anului 2007;

⁴² Consilieri municipali sînt îngrijorați de tariful mare aplicat și de faptul că acesta nu este pe deplin întemeiat, comunicatul Agenției IPN, 04.07.2007;

⁴³ Raportul Direcției Generale Finanțe la ședința de lucru a Primăriei, 04.07.2007;

⁴⁴ HG nr.1051 din 25.09.2007;

⁴⁵ Conferința de presă a IFPS, 09.08.2007;

⁴⁶ HG nr.756 din 02.07.2007;

⁴⁷ Raportul Ministerului Sănătății, în cadrul conferinței "Medicamentul și viața", 11.10.2007;

⁴⁸ Datele BNS, www.statistica.md;

⁴⁹ HG nr.945 din 20.08.2007;

- Studii internaționale califică Republica Moldova în categoria țărilor cu risc de creditare foarte sporit (revista „The Economist Intelligence Unit”⁵⁰) și cu un nivel redus al libertății economice (topul libertății economice elaborat de Fraser Institute „Economic Freedom of the World”⁵¹). Moldova mai este considerată țară cu o democrație imperfectă (studiul „Indicele democrației în lume”⁵²);
- Conform datelor statistice, în Moldova este înregistrat cel mai redus nivel al natalității din Europa⁵³;
- Statul continuă să intervină pentru revizuirea rezultatelor privatizărilor anterioare, fără recuperarea investițiilor reale ale proprietarilor; conflictele judiciare în domeniu sînt de amploare, există peste 300 cazuri soluționate sau aflate în litigiu la instanțele naționale⁵⁴. Persoanele prejudiciate apelează la justiția internațională pentru restabilirea în drepturi⁵⁵;
- Termenele de intrare în vigoare și aplicare a unor acte legislative sînt prelungite esențial:
  - **Legea pentru modificarea și completarea Legii cu privire la principiile de bază de reglementare a activității de întreprinzător** (prelungirea pînă la 30 noiembrie 2007 a termenului executării);
  - **Legea pentru prelungirea termenului de aducere în concordanță a dotărilor instituțiilor private de învățămînt cu cerințele Legii învățămîntului** (Introducerea respectivelor condiții în anul 2003 a generat proteste și anterior termenul a mai fost prelungit, de cîteva ori, iar actuala suspendare este motivată și de „perfecționarea proiectului Codului Educațional”);
  - **Legea cu privire la prelungirea termenului de formare a poliției judecătorești** (termenul de creare a poliției judecătorești în subordinea Ministerului Justiției a fost prelungit considerabil, pînă în anul 2010, din considerații de ordin financiar-material).
  - **Legea pentru modificarea Legii cu privire la energia electrică**. Termenul liberalizării prețurilor la energia electrică a fost amînat pînă în anul 2015. Este deja a treia lege de amîinare a liberalizării adoptată în perioada 2003-2007⁵⁶.
- Problema admiterii în instituțiile superioare de învățămînt a provocat din nou deficiențe serioase și nemulțumirea candidaților: multe locuri, inclusiv finanțate de la buget, au rămas nesolicitate după prima etapă de concurs; preferințele abiturienților nu coincid cu deciziile impuse de Guvern⁵⁷. S-au atestat încercări de intimidare a studenților care încearcă să-și cîștige existența participînd la unele programe internaționale⁵⁸;
- Sondajele sociologice continuă să ateste o neîncredere sporită a populației în guvernare (sub 50%)⁵⁹;
- Prin Legea nr.177-XVI din 20.07.2007 reglementări vizînd legalizarea capitalului au fost modificate esențial, sînt excluse garanții stabilite anterior și anulate interdicțiile de nedivulgare a informațiilor⁶⁰.

Probitatea și transparența guvernării / Combaterea corupției

Evoluții:

- Implementarea Strategiei naționale de prevenire și combatere a corupției este analizată periodic, sînt constatate realizările și restanțele, determinate măsurile și domeniile de intervenție⁶¹;
- Sînt adoptate mai multe acte legislative și normative cu relevanță asupra domeniului:
  - Legea nr.190-XVI din 26.07.2007 cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului;
  - Legea nr.165-XVI din 13.07.2007 pentru ratificarea Convenției Consiliului Europei privind spălarea banilor, depistarea, sechestrarea și confiscarea veniturilor provenite din activitatea infracțională și finanțarea terorismului;
  - Legea nr.158-XVI din 06.07.2007 pentru ratificarea Convenției ONU împotriva corupției;
  - Legea nr.157-XVI pentru ratificarea Protocolului adițional la Convenția penală privind corupția;
  - Legea privind statutul ofițerului de informații (la moment, nu a intrat în vigoare);
  - Legea nr.177 din 20.07.2007 pentru modificarea și completarea unor acte legislative (precizarea dispozițiilor referitor la legalizarea capitalului);

⁵⁰ www.eiu.com; www.freetheworld.com;

⁵¹ www.freetheworld.com;

⁵² Publicația The Economist, www.economist.com;

⁵³ Conform informațiilor prezentate de BNS în cadrul unui seminar internațional, la 100 de femei de vîrstă reproductivă din republică se nasc doar 120 de copii (fiecare al patrulea în afara căsătoriei), iar pentru simpla reproducere a populației este necesară nașterea a 210 copii.

⁵⁴ Publicația „Nezavisimaa Moldova” din 24.07.2007, privind declarațiile Președintelui RM la postul NIT (20.07.2007);

⁵⁵ Articolul „Piatra de Cosăuți va ajunge la CEDO”, publicația „Timpul”, 25.07.2007;

⁵⁶ La dezbaterile proiectului respectiv de lege (13.07.2007, 19.0.2007) au fost expuse mai multe argumente în favoarea liberalizării, dar Guvernul și majoritatea parlamentară a insistat la amînarea considerabilă a termenului;

⁵⁷ În cadrul întîlnirii cu rectorii, spicherul Parlamentului a declarat că decizia Guvernului prin care s-a limitat numărul de studenți la anumite facultăți a fost nereușită, limitează instituțiile în capacitatea de a se dezvolta;

⁵⁸ Comunicate despre posibilitatea exmatriculării a mii de studenți care au apelat la programul „Work and Travel”;

⁵⁹ „Studiul Socio-Politic Trimestrial”, Serviciul Omnibus CBS AXA, septembrie 2007;

⁶⁰ Modificări efectuate prin Legea nr.177-XVI din 20.07.2007;

⁶¹ HG nr.894 din 07.08.2007;

- HG nr.1013 din 12.09.2007 pentru aprobarea Planului de măsuri privind asigurarea respectării dreptului la petiționare, informație și acces la justiție.
- Au fost elaborate o serie proiecte de acte legislative și normative cu relevanță în domeniu, dar adoptarea și punerea în aplicare a acestora întârzie:
  - proiectul legii cu privire la protecția de stat a părții vătămate, martorilor și altor persoane care acordă ajutor în procesul penal (redacție nouă), expediat în adresa Guvernului pe 24.08.2007;
  - proiecte de legi pentru modificarea și completarea unor acte legislative, vizînd: tragerea la răspundere penală a judecătorilor, ajustarea legislației la recomandările experților CE⁶²; sporirea transparenței activității CSM, instituirea obligativității publicării declarațiilor de avere a judecătorilor, justificării provenienței venitului și proprietății acestora⁶³; asigurarea transparenței hotărîrilor judecătorești și a ședințelor de judecată⁶⁴;
- Organele de drept continuă anchetarea și depistarea unor noi cazuri de corupție⁶⁵;
- Printre acțiunile specifice și implementate adecvat de autorități se număra analiza nivelului de coruptibilitate a proiectelor de acte legislative și de acte normative ale Guvernului, activități efectuate de CCCEC, conform unei metodologii speciale (expertizele sînt publice, plasate pe site-ul CCCEC);
- Procuratura a contestat multiple acte ale autorităților locale din mun. Chișinău, pe motivul corespunderii acestora reglementărilor legislației în diverse domenii⁶⁶.

Deficiențe și probleme:

Probitatea și transparența guvernării

- Autoritățile nu au întreprins măsuri esențiale pentru sporirea transparenței instituționale și decizionale, obscuritatea persistă; modificări legislative, normative și instituționale menite să sporească accesul la informații publice, transparența decizională sînt obstrucționate⁶⁷. Studiile în domeniu ale organizațiilor specializate atestă că legislația privind accesul la informațiile de interes public nu se respectă, atît la nivel central, cît și local, iar dispozițiile despre asigurarea accesului la informații, emise de înalți demnitari au caracter normal, nu se execută dar pentru aceasta nimeni nu este responsabilizat⁶⁸;
- Propunerea unei instituții mass-media private de a transmite în direct ședințele Parlamentului este obstrucționată de majoritatea parlamentară și spicherul Parlamentului⁶⁹; proiectele de decizii guvernamentale nu sînt disponibile în regim on-line și nu sînt publicate pentru dezbateri⁷⁰;
- Studii locale atestă că nivelul corupției este destul de mare, ea constituind una din principalele probleme cu care se confruntă societatea⁷¹;
- Probitatea guvernării este afectată de promovarea unor hotărîri ce introduc beneficii suplimentare pentru anumite grupuri de demnitari publici⁷². Oficiali de rang suprem declară că condamnările RM la CEDO se datorează guvernărilor anterioare⁷³, în timp ce examinarea obiectivă a cazurilor denotă că în perioada 2001-2007 s-au întîlit încălcări generate de acțiunile abuzive ale organelor statului (din peste 80 de condamnări, circa 70 de cazuri au fost înregistrate la Curte după anul 2001);
- Inițierea și derularea unor proiecte fără consultarea adecvată a populației și subiecților vizați provoacă nemulțumiri și conflicte de proporții⁷⁴; lucrări ce au demarat anterior nu au fost pregătite și contractate prin proceduri transparente, cu respectarea legislației în domeniu, situații ce provoacă dificultăți în realizarea continuă a acestora⁷⁵;
- În opinia unor experți, persoanele care furnizează presei informații despre încălcări sînt ulterior intimidat de autorități, iar în asigurarea transparenței instituțiilor statului, în ce privește gestionarea și distribuirea banilor publici nu au loc progrese⁷⁶;
- Activitatea unor funcționari de rang înalt se desfășoară cu abuzuri, care cauzează în rezultat pierderi considerabile bugetului și prejudicii instituției publice⁷⁷.

⁶² Proiectul amintit a fost aprobat de Guvern (HG Nr. 474 din 28 aprilie 2007), dar s-a constatat că necesită o nouă expertiză a CE;

⁶³ Proiectul a fost examinat de Guvern la 19.09.2007;

⁶⁴ Proiectul a fost examinat de Guvern la 19.09.2007;

⁶⁵ Cercetarea cazurilor vizînd primarii: s. Clisova, raionul Orhei; s. Zolotievca, raionul Anenii-Noi; ex-primarul com. Stăuceni, mun. Chișinău;

⁶⁶ Conform Notei informative prezentate în ședința Consiliului municipal din 06.10.2007, în 8 luni ale anului 2007 au fost contestate 45 de acte;

⁶⁷ Proiectul legii privind transparența decizională nu a fost remis Parlamentului;

⁶⁸ Interviu avocatului V. Panțiru, acordat publicației „Timpul”;

⁶⁹ Postul de radio „Vocea Basarabiei” a anunțat disponibilitatea și a obținut condițiile tehnice, însă administrația Parlamentului nu dă curs cererii, invocînd motive ambigue;

⁷⁰ www.gov.md;

⁷¹ IMAS-INC „Percepția și atitudinea față de fenomenul corupției în Republica Moldova”; BSP (Omnimas) august 2007; „Studiul Socio-Politic Trimestrial”, septembrie 2007, CBS AXA;

⁷² HP nr.183-XVI din 20.07.2007; articolul „La cel sărac și... deputații îs lacomi”, publicația Timpul, 23.07.2007;

⁷³ Declarația Președintelui RM la conferința de presă din 25.07.2007, Comunicatul Agenției IPN, 26.07.2007;

⁷⁴ Construcția căii ferate Giurgiulești-Cahul a provocat probleme serioase locuitorilor din localitățile din preajmă, sumele de compensare propuse de Guvern sînt considerate derizorii, reportaj la postul BBC, 27.07.2007;

⁷⁵ Articolul „Afacerea Ursu-Tarlev din Valea Morilor (II)” din publicația Timpul, 17.07.2007;

⁷⁶ Materialele conferinței „Impactul presei în combaterea corupției”, 27.07.2007;

Combaterea corupției

- Studii internaționale independente atestă că nivelul corupției în Moldova ar fi crescut, percepția de către populație a fenomenului atingând o creștere esențială⁷⁸;
- Reprezentanții organizațiilor internaționale și ai corpului diplomatic acreditat la Chișinău remarcă domeniul corupției ca fiind printre restanțele esențiale ale Guvernului⁷⁹;
- Nu este asigurată realizarea plenară și în termen a unor prevederi din Planurile de acțiuni privind implementarea Strategiei Anticorupție și a PAUERM. Astfel, lipsesc informații suficiente privind: revizuirea articolului 123 din Codul penal în vederea identificării stricte a statutului funcționarului public (proiectul nu a fost înaintat Parlamentului în termenul stabilit); înaintarea în Parlament a proiectului de lege privind verificarea titularilor și candidaților la funcții publice; elaborarea proiectului de lege privind modificarea legislației în vederea stabilirii pedepselor alternative celor penale pentru nerespectarea legislației în domeniul prevenirii și combaterii legalizării veniturilor obținute ilicit; elaborarea cadrului normativ adecvat pentru crearea Cadastrului fiscal; crearea și implementarea, în cadrul APL, a mecanismelor de control administrativ intern și monitorizarea de către Ministerul Administrației Publice Locale a aplicării acestora (lipsa progresului esențial a fost determinată și de perioada alegerilor locale generale); selectarea și instruirea formatorilor din cadrul consiliilor raionale, care vor implementa programe de studiere a normelor ce reglementează activitatea angajaților autorităților APL și responsabilitatea lor pentru actele de corupție; nu este elaborată și pusă în aplicare Strategia de informare anticorupție; deși este prevăzută „publicarea desfășurată a bugetelor anuale ale CCCEC”⁸⁰, pe site-ul Centrului este disponibilă doar o schemă succintă;
- Există deficiențe în implementarea Strategiei anticorupție de către autoritățile publice, fiind necesare eforturi suplimentare pentru⁸¹: identificarea și documentarea schemelor de corupție în rândul funcționarilor de rang înalt; evaluarea riscului de corupție instituțional; antrenarea autorităților APL în implementarea măsurilor de prevenire și combatere a corupției; crearea și aplicarea mecanismelor de control administrativ intern în APL; transparența activității anticorupție etc.

⁷⁷ Ministerul Educației și Tineretului a lichidat serviciul juridic, deși, conform HG Nr.1714 din 27.12.2002, trebuia să-l dețină obligatoriu în calitate de subdiviziune aparte. Deciziile de judecată obligă ministerul la recuperarea unor importante sume, pentru concedierea ilegală a angajaților și prejudicii morale;

⁷⁸ Indicele percepției Corupției 2007, realizat de Transparency International, www.transparency.org;

⁷⁹ Declarațiile lui Kalman Mizsei, reprezentantul special al UE, 02.10.2007, emisiunea „Punct și de la capăt”: „Pe de altă parte, noi observăm că sînt mari oportunități – chiar pe termen scurt – pentru a ameliora situația în ce privește corupția...”; „...chestiunile nesoluționate sau rateurile din îndeplinirea Planul de Acțiuni – pe care le-aș recapitula: funcționarea statului, imaginea sa democratică, cît și cea de guvernare eficientă – în special la capitolul corupție.”; Interviu acordat publicației Logos-press de către Ambasadorul Marii Britanii în Moldova: „Moldova are multe restanțe, în special la capitolele: libertatea presei, lupta anticorupție”;

⁸⁰ Formularea „Publicarea desfășurată a bugetelor” este ambiguă, necesită precizare și concretizare ce ar trebui să conțină informația plasată pe site-ul CCCEC;

⁸¹ Conform HG nr. 894 din 07.08.2007.

Grila de monitorizare 2. Consolidarea capacității administrative

Indicatori / Domenii	Evoluții / Involuții T3-2007	Impactul practic al schimbărilor	Factori care favorizează / defavorizează progresul	Cuantificarea progresului T3-2007	Surse utilizate pentru evaluare
Reforma administrativă și Eficiența administrativă Stabilitatea politicii de guvernare	<ul style="list-style-type: none"> Se desfășoară instruirii ale angajaților în APC; Au fost efectuate anumite reorganizări interne și generale; Este aprobat Planul național de armonizare pentru anul 2007; Reforma APC decurge lent; Reforma APL stagnează; Baza legislativă și normativă în sfera TI se perfecționează, se dezvoltă businessul on-line; Sondajele atestă un nivel redus al încrederii în autorități; Se consolidează capacitățile de elaborare și analiză a politicilor; 	<ul style="list-style-type: none"> Funcționarii devin mai bine pregătiți, studiază domeniul necesare pentru perfecționarea activității; Majoritatea acțiunilor prevăzute sînt realizate sau în curs de realizare, dar o serie de măsuri importante întârzie, nu au finalitatea necesară, obiectivele stabilite inițial nu sînt atinse; Nu sînt puse în aplicare legi anterioare din domeniul APL, nu este adoptată noua lege privind statutul mun. Chișinău; Gestionarea resurselor financiare publice rămîne defectuoasă; Sînt aprobate și începe implementarea Concepției Sistemului integrat de circulație a documentelor electronice, Concepția Portalului guvernamental, Sistemul de poștă electronică al autorităților publice; 	<p><i>Favorizează:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Activitatea unității de coordonare a reformei APC; Asistența și monitorizarea internațională; Situația social-politică stabilă; Situația externă favorabilă RM; <p><i>Defavorizează:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Lipsa resurselor adecvate; Tergiversarea unor măsuri din planurile de acțiuni; Nu sînt adoptate și puse în aplicare legi importante; Lipsește un concept clar privind reforma APL; Aplicarea legilor privind descentralizarea și dezvoltarea regională stagnează; Tratamentul diferențiat al autorităților APL după alegeri; Lipsa capacităților și experienței în cadrul noilor administrații locale; 	<p>+0,5</p>	<ul style="list-style-type: none"> Legislația RM; Noutățile reformei APC; Rapoartele privind implementarea planurilor și strategiilor guvernamentale; Rapoarte ale instituțiilor internaționale; Mass-media; Declarații ale reprezentanților corpului diplomatic, instituțiilor comunitare.
Depolitizarea administrației publice	<ul style="list-style-type: none"> Sarcinile stabilite în programul de guvernare se realizează; evoluția economiei naționale are un caracter de creștere; Este aprobat CCTM (2006-2008); Moldova este calificată drept țară cu risc de creditare foarte sporit și cu un nivel redus al libertății economice; Statul intervine pentru revizuirea privatizărilor anterioare; Sînt prelungite termenele de intrare în vigoare a unor reglementări importante; Este modificată legislația vizînd legalizarea capitalului; 	<ul style="list-style-type: none"> Se elaborează proiecte strategice importante (PND), se implementează programele anterior inițiate; Se desfășoară procesul de amnistiere a datoriilor față de buget; Se implementează Legea privind administrarea și deetatizarea proprietății publice; A crescut numărul populației economic active; Efectul reîntoarcerii proprietății este redus, persoanele prejudiciate apelează la justiția internațională; Sînt excluse garanții stabilite anterior și anulate interdicțiile de nedivulgare; 	<p><i>Favorizează:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Asistența externă; Consecvența, analiza implementării unor reforme; <p><i>Defavorizează:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Planificarea strategică și sectorială nu este realizată adecvat; Implementarea unor legi este tărăgănată; Încercările de revizuire a privatizărilor afectează puternic stabilitatea și încrederea populației; 	<p>0</p>	<ul style="list-style-type: none"> Legislația RM; Stenogramele ședințelor plenare ale Parlamentului; Noutățile reformei APC; Declarațiile partidelor politice și ale aleșilor locali; Mass-media; Hotărârile Curții de Conturi.
Depolitizarea administrației publice	<ul style="list-style-type: none"> Nu se iau măsuri pentru depolitizarea funcțiilor și a funcționarilor, controlul politic se înăsprește; Decizii politice abuzive ale autorităților din mandatele precedente cauzează prejudicii noilor componente ale APL; 	<ul style="list-style-type: none"> Nivelul independenței funcționarilor de influența politică este redus; Funcționarii afiliați politic sînt mai protejați, indiferent de capacități profesionale; S-a confirmat caracterul politic și abuziv al unor destituiri din APL; Stabilitatea în funcții nu este garantată; 	<p><i>Defavorizează:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Interesele partidului politic aflat la guvernare; Stagnarea unor componente ale Reformei APC; Nu este adoptată noua lege a serviciului public, principiul depolitizării nu este promovat la nivel central și local; Angajarea în serviciul public nu are loc preponderent pe bază de concurs; Guvernul intervine prin decizii abuzive în domeniul APL; Măsuri prevăzute de Strategia Reformei APC nu sînt luate; 	<p>-0,5</p>	<ul style="list-style-type: none"> Legislația RM; Stenogramele ședințelor plenare ale Parlamentului; Noutățile reformei APC; Declarațiile partidelor politice și ale aleșilor locali; Mass-media; Hotărârile Curții de Conturi.

Indicatori / Domenii	Evoluții / Involuții T3-2007	Impactul practic al schimbărilor	Factori care favorizează / defavorizează progresul	Cuantificarea progresului T3-2007	Surse utilizate pentru evaluare
Interferența intereselor economico-administrative și politice	<ul style="list-style-type: none"> • Costul derulării afacerilor s-a redus; • A început activitatea Agenției pentru protecția concurenței; • Legea privind legalizarea capitalului este pusă în aplicare cu dificultăți, a fost modificată considerabil; • A fost extins termenul de aplicare a „Ghilotinei 2”; 	<ul style="list-style-type: none"> • S-a îmbunătățit climatul de afaceri, s-au redus costurile reglementării afacerii; • Procesul de deestatizare a proprietății publice stagnează; • Proprietatea publică este gestionată defectuos, fără randament economic major; 	<p><i>Favorizează:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Colaborarea autorităților cu reprezentanții business-ului; • Reforma regulatorie; <p><i>Defavorizează:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Factorii politici rămân interesați în derularea afacerilor; • Decizii anterioare adoptate din considerente politice afectează interesele economice ale noilor administrații locale; • Nu este adoptată o lege despre conflictul de interese; • Intervenții abuzive ale organelor de control; 	+ 1	
Probitatea și transparența guvernării	<ul style="list-style-type: none"> • Curtea de Conturi continuă constatarea unor deficiențe grave în gestionarea finanțelor și a proprietății de stat; • Accesul la informația de interes public și transparența continuă să fie limitată; • Transparența web nu este asigurată; • Legislația privind legalizarea capitalului este modificată, fără discuții publice prealabile; • 	<ul style="list-style-type: none"> • Nu este adoptat noul Cod de etică al funcționarului public; • Este obstrucționată transmiterea în direct a ședințelor Parlamentului; • Informarea se realizează în special la cerere, prin metoda activă; • Paginile web ale autorităților publice nu sînt actualizate, informația este filtrată; • 	<p><i>Defavorizează:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Mass-media publică rămîne afiliată intereselor guvernării; • Transparența și cooperarea autorităților cu mass-media rămîne problematică, responsabilii de informare publică nu asigură informarea adecvată; • Accesul la informația cu caracter juridic rămîne dificil (doar prin Internet), costurile Monitorului Oficial și a bazelor de date rămîne exagerat; • Promovarea proiectului Legii privind transparența decizională este în continuare obstrucționată; 	- 0,5	<ul style="list-style-type: none"> • Legislația RM; • Rapoarte ale instituțiilor internaționale; • Resursele web; • Sondajele sociologice; • Mass-media.
Combaterea corupției	<ul style="list-style-type: none"> • Se implementează Strategia națională Anticorupție; • Sînt adoptate acte legislative și normative relevante; • Studii internaționale atestă creșterea percepției corupției în Moldova; • Combaterea corupției rămîne o restanță importantă; 	<ul style="list-style-type: none"> • Se realizează acțiuni prevăzute pentru implementarea Strategiei, dar se atestă și multiple acțiuni nerealizate plenar; • Continuă cooperarea în domeniu dintre autorități și sectorul asociativ; • Sînt investigate multiple cazuri de corupție; • Cu asistență internațională sînt soluționate problemele de dotări, instruire; • Se implementează adecvat expertiza anticorupție a actelor legislative și normative; • APL nu este implicată serios în realizarea Strategiei și măsurile conexe; 	<p><i>Favorizează:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Monitorizarea instituțiilor internaționale și programele externe de asistență; • Monitorizarea internă; • Activitatea organelor specializate, sporirea eforturilor de prevenire a corupției; • Activitatea ONG specializate; <p><i>Defavorizează:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Tergiversarea unor acțiuni; • Legislația despre declararea și controlul veniturilor nu este perfecționată; • Lipsa unor cazuri de rezonanță privind persoane afiliate puterii; • Nu este adoptată o nouă lege despre combaterea corupției; • Cazuri de rezonanță au eșuat, multe cazuri finalizează prin condamnări simbolice; • Cazurile de corupție la nivel înalt sînt de un număr foarte mic; declarații și informații despre abuzuri și încălcări rămîn fără urmări esențiale; 	- 0,5	<ul style="list-style-type: none"> • Legislația RM; • Declarații ale reprezentanților corpului diplomatic, ai instituțiilor comunitare; • Informația despre activitatea CCCEC, a Procuraturii; • Studii independente; • Sondaje sociologice • Mass-media.

3. CONFLICTUL TRANSNISTREAN

Negocierile politice în format „5+2”

În ciuda mai multor eforturi ale mediatorilor și observatorilor îndreptate spre reluarea negocierilor politice în format „5+2”, acestea au rămas blocate și în perioada de referință. O rundă de consultări separate ale mediatorilor și observatorilor a avut loc între 31 iulie și 1 august la Chișinău și Tiraspol, însă acestea nu au dus la identificarea unui consens în privința reluării tratativelor politice. Moldova a făcut mai multe demersuri, în special pe lângă UE, în vederea asigurării transparenței procesului de identificare a unui mecanism de reluare a negocierilor. Ministrul moldovean al Reintegrării a adresat o scrisoare deschisă participanților la formatul „5+2” în care le-a solicitat acestora eforturi suplimentare în vederea reluării negocierilor, avertizând asupra consecințelor negative pe care le-ar putea avea lipsa unui dialog politic între cele două părți.

În perioada de referință autoritățile de la Chișinău au continuat consultările cu mediatorii și observatorii pe marginea așa-zisului "pachet de propuneri" moldovenești în problema transnistreană. În cadrul unor reuniuni neformale autoritățile moldovene au adus la cunoștința reprezentanților societății civile principiile de bază ale propunerilor moldovenești și mersul procesului de consultare a participanților la procesul de negocieri cu privire la acestea.

Dialog politic UE – RM în problema transnistreană

RM a continuat să mizeze pe sprijinul UE în vederea reluării negocierilor politice în format „5+2”. Dialogul politic UE-RM în problema transnistreană din perioada de referință s-a dus în mod special prin intermediul Reprezentantului Special al UE pentru Moldova, Kalman Mizsei, care a vizitat Chișinăul și Tiraspolul în perioada de referință. De asemenea, problema transnistreană a fost abordată în cadrul unor întreveneri bilaterale ale oficialilor moldoveni cu oficiali ai statelor membre UE, precum și în cadrul reuniunii informale Republica Moldova – Uniunea Europeană organizate de Moldova, la Bruxelles, la 24 august.

Asistență diplomatică și politică UE

Problema transnistreană a figurat pe agenda summit-ului UE-Ucraina, din 14 septembrie, de la Kiev. Înalti oficiali din UE și Ucraina au reiterat angajamentul de a continua cooperarea constructivă în vederea identificării unei soluții durabile, cuprinzătoare și echitabile pentru conflictul transnistrean. S-a luat act de importanța implementării regimului vamal unic la frontiera moldo-ucraineană potrivit Declarației Comune din 30 decembrie 2006, precum și de eficiența Misiunii UE de asistență la frontieră în Moldova și Ucraina, care este un exemplu elocvent de cooperare de succes și reciproc avantajoasă dintre UE și Ucraina⁸².

Parlamentul European a adoptat la 12 iulie 2007 o rezoluție cu privire la încălcarea drepturilor omului în regiunea transnistreană⁸³. Rezoluția ia act de situația lamentabilă din domeniul respectării drepturilor omului din regiunea transnistreană și "deploră lipsa drepturilor omului și a demnității umane în Transnistria, negarea libertăților populației care locuiește în regiune, ignorarea dreptului la acces la informație și educație, care duce la proliferarea traficului de ființe umane și a crimei organizate." Înaltul for european condamnă represiile, hărțuirea și intimidarea reprezentanților mass-media independente, ONG și societății civile de către regimul transnistrean separatist. Parlamentul European reiterează angajamentul Uniunii Europene de a contribui la reglementarea conflictului transnistrean și cheamă la o implicare mai mare a UE, inclusiv prin modificarea statutului UE din observator într-unul de mediator în cadrul negocierilor politice pe marginea acestui conflict din vecinătatea UE.

Angajamentele de la Istanbul ale Rusiei

În Rezoluția din 12 iulie 2007 Parlamentul European a făcut apel către Rusia în vederea realizării imediate și complete a angajamentelor asumate în 1999 la Istanbul și în 2002 la Porto și a îndemnat UE să ridice problema retragerii trupelor rusești din regiunea transnistreană în cadrul dialogului bilateral cu Rusia.

În cadrul unei întreveneri cu Prim-ministrul Vasile Tarlev, Asistentul adjunct al Secretarului de Stat al SUA, David Kramer, s-a pronunțat pentru înlocuirea actualei operațiuni de menținere a păcii într-un contingent multinațional și

⁸² Declarație comună, Summit-ul UE-Ucraina, Consiliul Uniunii Europene, 14.09.07.

⁸³ Rezoluția Parlamentului European cu privire la încălcarea drepturilor omului în Transnistria (Republica Moldova), PG_TA(2007)0358, 12.07.07, www.europarl.europa.eu.

îndeplinirea necondiționată de către Rusia a angajamentelor de la Istanbul. Înalțul diplomat american a reconfirmat sprijinul Washington-ului pentru eforturile Moldovei îndreptate spre reglementarea transnistreană.

Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene (MAEIE) a dat publicității o declarație prin care își exprimă regretul vizavi de decizia unilaterală a Rusiei de a-și suspenda participarea la Tratatul cu privire la Forțele Convenționale în Europa (FACE). Potrivit Declarației, Republica Moldova reafirmă atașamentul său față de Tratatul FACE pe care îl consideră drept piatră unghiulară a securității europene. În același timp, în Declarație se reiterează poziția principială a Moldovei privind ratificarea Tratatului FACE Adaptat doar în rezultatul retragerii complete a forțelor militare ale Federației Ruse de pe teritoriul Republicii Moldova, în conformitate cu deciziile summit-ului OSCE de la Istanbul (1999) și angajamentele Federației Ruse asumate în cadrul acestuia.

Securizarea frontierei moldo-ucrainene

Activitatea Misiunii de asistență la frontieră în Moldova și Ucraina (EUBAM) a continuat să-și desfășoare activitatea cu succes și să contribuie la procesul de reglementare transnistreană asigurând un control eficient la frontiera moldo-ucraineană, inclusiv segmentul transnistrean. Pe lângă activitățile de consolidare a capacității organelor vamale și de grăniceri din cele două state, asistență tehnică și asistență în vederea îmbunătățirii cooperării transfrontaliere și dintre agenții, în lunile iunie-august misiunea a continuat să asigure aplicarea Declarației comune a prim-miniștrilor moldovean și ucrainean din 30 decembrie 2005, precum și a actelor normative moldovenești cu privire la activitatea comercială externă a agenților economici transnistreni. Astfel, se poate afirma că monitorizarea și expertiza EUBAM au contribuit în mod substanțial la stabilirea și aplicarea mecanismului în baza căruia agenții economici transnistreni au acces la regimul de preferințe comerciale ale UE, fiind astfel stimulat comerțul extern legal în conformitate cu obligațiunile internaționale ale Moldovei⁸⁴. Potrivit unui comunicat al Ministerului Reintegrării, în lunile ianuarie – august 2007 la Camera Înregistrării de Stat a RM s-au înregistrat provizoriu 86 și permanent 21 de agenți economici transnistreni. Astfel, pînă în prezent la Chișinău au fost înregistrați permanent sau provizoriu 355 de agenți economici transnistreni. Aceste date arată că, în ciuda propagandei oficiale transnistrene, agenții economici din regiune operează în regim normal și, mai mult ca atât, continuă să-și extindă activitățile comerciale spre piețe noi, în mod special piețele europene.

Participarea societății civile

În perioada de referință au avut loc mai multe școli de vară desfășurate de ONG-uri de pe cele două maluri ale Nistrului cu sprijinul financiar al donatorilor străini. Școlile de vară „Tineri activi și participativi” și „Pe malul Nistrului despre politica externă”, desfășurate de Asociația Promo-Lex și Asociația pentru Politică Externă respectiv, și-au propus să contribuie la o mai bună cunoaștere și înțelegere reciprocă dintre tinerii de pe cele două maluri. Aceste activități sînt importante pentru stabilirea unor „poduri” peste Nistru și formarea unor tineri lideri care ar fi liberi de stereotipuri și prejudecăți. Aceste întruniri au servit și drept cadru neformal pentru schimburi de opinii dintre reprezentanții societății civile și factorii de decizie, contribuind la conturarea unei poziții comune a Guvernului și societății civile vizavi de căile de soluționare a problemei transnistrene.

⁸⁴ Sumarul Raportului de activitate a EUBAM pentru iunie – august 2007, 26.09.07, www.eubam.org.

Grila de monitorizare 3. Conflictul transnistrean

Indicatori / Domenii	Evoluții / Involuții T3-2007	Impactul practic al schimbărilor	Factori ce favorizează / defavorizează progresul	Cuantificarea progresului T3-2007	Surse utilizate pentru evaluare
Negocierile politice (formatul "5+2")	<ul style="list-style-type: none"> Moldova, mediatorii și observatorii depun mai multe eforturi pentru reluarea negocierilor; Ministerul Reintegrării a publicat o scrisoare deschisă în care cheamă la reluarea negocierilor în format „5+2”; Moldova a continuat consultările cu mediatorii și observatorii pe marginea pachetului de propuneri în problema transnistreană. 	<ul style="list-style-type: none"> Negocierile politice în format „5+2” au rămas blocate. 	<ul style="list-style-type: none"> Medierea diplomatică a SUA și UE; Perioade electorale în Rusia și Ucraina. 	0	<ul style="list-style-type: none"> Agenții de știri: Infotag, Moldpres, Novii Region.
Cooperare UE-Moldova	<ul style="list-style-type: none"> Dialogul UE-RM are loc prin intermediul Reprezentantului Special al UE și la nivel bilateral cu oficialii ai statelor UE. 	<ul style="list-style-type: none"> Sprijin politic și diplomatic UE, conturarea unei poziții comune a UE și RM într-o serie de aspecte ale reglementării transnistrene. 	<ul style="list-style-type: none"> Politica Europeană de Vecinătate, activitatea Reprezentantului Special al UE pentru RM, demersuri diplomatice susținute ale RM. 	0	<ul style="list-style-type: none"> Agenții de știri: Infotag, Novii Region, Moldpres, Pagina de Internet a UE.
Asistență diplomatică și politică UE	<ul style="list-style-type: none"> UE abordează problema transnistreană în cadrul Summit-ului UE-Ucraina; Parlamentul European adoptă o Rezoluție cu privire la încălcarea drepturilor omului în Transnistria; 	<ul style="list-style-type: none"> Elaborarea unei abordări comune a UE și Ucrainei pe dosarul transnistrean; Sprijin politic și diplomatic UE pentru eforturile de reglementare transnistreană. 	<ul style="list-style-type: none"> Politica Europeană de Vecinătate, activitatea Reprezentantului Special al UE pentru RM, demersuri diplomatice susținute ale RM. 	+ 1	<ul style="list-style-type: none"> Pagina de Internet a UE.
Angajamentele de la Istanbul ale Rusiei	<ul style="list-style-type: none"> Statele NATO continuă să condiționeze ratificarea FACE prin onorarea angajamentelor Rusiei de la Istanbul; MAEIE a lansat o Declarație în care reafirmă condiționarea ratificării Tratatului FACE Adaptat prin retragerea trupelor și munițiilor ruse din Transnistria. 	<ul style="list-style-type: none"> Alinierea explicită a poziției RM vizavi de ratificarea Tratatului FACE Adaptat la poziția statelor NATO; 	<ul style="list-style-type: none"> Sprijinul SUA și UE; transformarea misiunii de pacificare din Transnistria în una de observatori civili. 	0	<ul style="list-style-type: none"> Pagina de Internet UE, OSCE, MAEIE.
Securizarea frontierei moldo-ucrainene	<ul style="list-style-type: none"> Progres continuu în realizarea mandatului Misiunii UE de asistență la frontieră; 355 de companii transnistrene s-au înregistrat în Moldova, exporturile transnistrene în UE sînt în creștere; 	<ul style="list-style-type: none"> Securizarea continuă a frontierei, combaterea contrabandei la frontiera moldo-ucraineană, legalizarea operațiunilor de export-import; EUBAM contribuie la stabilirea și aplicarea mecanismului prin care companiile transnistrene au acces la preferințele comerciale europene; 	<ul style="list-style-type: none"> Sprijinul din partea UE și SUA; Cooperarea guvernului Ucrainei și respectarea de către acesta a regimului vamal unificat cu RM. 	+ 2	<ul style="list-style-type: none"> EUBAM, Moldpres, Novii Region. Ministerul Reintegrării.
Participarea societății civile	<ul style="list-style-type: none"> Au loc o serie de evenimente organizate de ONG de pe cele două maluri. 	<ul style="list-style-type: none"> Construirea unor „poduri” peste Nistru, consolidarea încrederii; Conturarea unei poziții comune a organizațiilor societății civile și guvernului în problema transnistreană. 	<ul style="list-style-type: none"> Sprijinul financiar al agențiilor internaționale de dezvoltare; Depolitizarea organizațiilor societății civile; Deschiderea autorităților pentru dialog cu societatea civilă. 	+ 1	<ul style="list-style-type: none"> “Forum Civic”

4. JUSTIȚIE

Capacitatea de impunere a respectării legii / Statutul și independența judecătorilor și procurorilor / Transparența

Evoluții

- Se atestă o anumită creștere a numărului, dar și a calității judecării cauzelor civile, de către instanțele de toate gradele⁸⁵, inclusiv instanțele judecătorești economice; ponderea hotărârilor anulate s-a diminuat cu 1-3%;
- Numărul de cauze civile și penale examinate de CSJ a crescut, s-a redus numărul de cauze examinate în Colegiul economic al CSJ⁸⁶;
- Sînt adoptate mai multe acte legislative și normative cu referință la domeniu⁸⁷;
- Cazuri de rezonanță au fost soluționate prin eliberarea din detenție a persoanelor împotriva cărora învinuirile nu au fost suficient probate, reprezentanți ai corpului diplomatic au salutat asemenea decizii⁸⁸;
- Cu sprijinul Consiliului Europei și al Comisiei Europene se desfășoară activități în vederea elaborării noului concept al legislației RM privind Procuratura⁸⁹. Activitatea procuraturii se perfecționează (a scăzut numărul infracțiunilor, a sporit numărul controalelor întreprinse pentru reprezentarea intereselor generale ale societății, apărării ordinii de drept, drepturilor și libertăților cetățenilor; s-a majorat numărul de cauze pe care a fost finisată urmărirea penală)⁹⁰;
- Instituții internaționale, inclusiv comunitare, au salutat progresul legislativ în domeniu, atenționînd asupra necesității implementării adecvate a noilor reglementări și proceduri⁹¹.

Deficiențe și probleme

- Reprezentanți ai instituțiilor internaționale continuă să exprime îngrijorări referitor la accesul, calitatea și independența justiției, independența procuraturii în Moldova⁹²;
- Soluțiile date în final de instanțele de judecată confirmă tenta politică a unor dosare și condamnări anterioare⁹³;
- Presiunea exercitată asupra judecătorilor și procurorilor rămîne considerabilă, factorii politici nu sînt detașați de domeniu, influențe străine sînt admise la examinarea cauzelor, la numirea sau promovarea judecătorilor⁹⁴;
- Calitatea judecării cauzelor penale rămîne nesatisfăcătoare, indicele general de casare a sentințelor tuturor instanțelor este de peste 16%; numărul de cauze civile a crescut, este relativ mare numărul de cauze neexamine⁹⁵;
- Se atestă restanțe din Planul de acțiuni prioritare privind implementarea în anul 2007 a PAUERM⁹⁶: operarea modificărilor necesare în cadrul legal, în scopul garantării împuternicirilor bine definite și limitate ale Procurorului General; crearea site-ului web al CSM (trebuia să funcționeze din martie 2007); publicarea pe paginile web a informației privind întreg procesul de selectare și angajare în funcția de judecător (nu doar a noilor candidați la INJ, dar și a promovărilor/schimbărilor din instanțe); elaborarea anexei la Legea privind organizarea judecătorească care să stabilească componența numerică a fiecărei instanțe de judecată și curți de apel (stabilirea expresă a numărului personalului administrativ);
- Statul nu exercită dreptul de regres în conformitate cu Legea cu privire la Agentul Governamental, motivîndu-se prin imposibilitatea aplicării retroactive a legii⁹⁷;

⁸⁵ Informația cu privire la activitatea instanțelor judecătorești în primul semestru al anului 2007, Buletinul CSJ, nr.8, 2007;

⁸⁶ Hotărîrea Plenului CSJ nr.12 din 06.07.2007 despre activitatea Colegiilor CSJ privind înființarea justiției în primul semestru al anului 2007;

⁸⁷ Legea nr.198-XVI din 26.07.2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat; Legea nr.185-XVI din 26.07.2007 pentru modificarea și completarea Legii cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii (înființarea Inspecției judiciare); Hotărîrea Parlamentului nr.174 din 19.07.2007 pentru aprobarea Strategiei de consolidare a sistemului judecătorec și a Planului de acțiuni pentru implementarea Strategiei; Hotărîrile Guvernului: Nr.776 din 03.07.2007 cu privire la aprobarea Concepției Sistemului informațional judiciar pentru anii 2007-2008; nr. 824 din 23.07.2007 cu privire la aprobarea Concepției Sistemului informațional automatizat „Registrul infrastructurii organelor de drept”; nr.959 din 22.08.2007 pentru aprobarea Planului de acțiuni pentru implementarea Programului comun al Comisiei Europene și Consiliului Europei privind sporirea independenței, transparenței și eficienței justiției în Republica Moldova pe anii 2006-2009; nr.1013 din 12.09.2007 pentru aprobarea Planului de măsuri privind asigurarea respectării dreptului la petiționare, informație și acces la justiție;

⁸⁸ Evoluția „cazului Pasat”, declarația Ambasadorului SUA în Moldova (postul DTV); declarația co-președintelui Comitetului Parlamentar de Cooperare UE-RM, Marianne Mikko, 11.07.2007;

⁸⁹ Reuniunea Grupului de lucru, 26-27 iulie 2007;

⁹⁰ Informația serviciului de presă al Procuraturii Generale, privind aspecte asupra activității desfășurate de Procuratură în semestrul I al anului 2007;

⁹¹ Reuniunea RM-UE la nivel de experți în domeniul reformei judiciare și combaterii corupției, septembrie 2007;

⁹² Interviu acordat Agenției Info-Prim Neo de către Vladimir Ristovski, Reprezentantul special al Secretarului General al CoE, 26.07.2007;

⁹³ Declarațiile avocatului lui Valeriu Pasat, după eliberarea clientului său de către Curtea de Apel (postul BBC, 09.07.2007); Comentariile la temă ale unor personalități din Moldova (publicația Timpul, 10.07.2007);

⁹⁴ Interviu avocatului A. Tănase publicației Analitice 25.07.2007;

⁹⁵ Informația cu privire la activitatea instanțelor judecătorești în primul semestru al anului 2007, Buletinul CSJ, nr.8, 2007;

⁹⁶ Conform HG nr.113 din 03.02.2007;

⁹⁷ Problema atragerii la răspundere este controversată, părerile experților în domeniu diferă, mai mulți consideră că procedurile în domeniu sînt dificile, iar culpa persoanelor implicate – greu de demonstrat;

- La 17.10.2007, sub-comitetul pentru alegerea judecătorilor la CEDO a Adunării Parlamentare a CoE a respins integral lista candidaților propuși de Moldova, situație ce afectează imaginea țării, însă în privința căreia autoritățile au preferat să nu se expună⁹⁸;
- Demnitari cu funcții înalte nu asigură executarea unor decizii judecătorești intrate în vigoare⁹⁹;
- Deși prevăzute de anumite planuri, nu sînt date publicității rapoartele de evaluare a situației privind accesul cetățenilor la informația juridică (accesibilitatea Monitorului Oficial, a resurselor web, publicarea extraselor din deciziile CEDO, accesibilitatea serviciilor juridice calificate, a publicațiilor de referință) nici informații despre reuniunile consacrate transparenței justiției (normele și standardele europene relevante)¹⁰⁰.

Instruirea specialiștilor din sistem / Asigurarea materială

Evoluții

- A fost lansat un program de consolidare a sistemului judiciar și îmbunătățirea condițiilor de activitate ale judecătorilor¹⁰¹;
- Concursul anunțat la INJ se desfășoară conform etapelor stabilite;
- A fost adoptată Strategia de consolidare a sistemului judecătoresc și Planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei¹⁰²;
- Guvernul a aprobat un Plan de acțiuni pentru implementarea Programului comun al Comisiei Europene și Consiliului Europei privind sporirea independenței, transparenței și eficienței justiției în Republica Moldova pe anii 2006-2009¹⁰³.

Deficiențe și probleme

- Încărcătura lunară de serviciu a judecătorilor este considerabilă, cu o medie de 49,9 cauze, dar și neuniformă, variind de la 4,2 la 60,2 cauze pe lună¹⁰⁴;
- În sistemul judecătoresc există un anumit deficit de cadre calificate, mai rămîn locuri vacante de judecători și procurori;
- Judecătorii nu cunosc și nu aplică la modul cuvenit jurisprudența CEDO¹⁰⁵;
- Deși este aprobată, Strategia de consolidare a sistemului judecătoresc nu conține și componenta financiară, a estimării și acoperirii plene a cheltuielilor ce sînt necesare pentru implementarea adecvată a Strategiei și planului de acțiuni;
- Resurse bugetare suplimentare pentru asigurarea materială în domeniul justiției și cele conexe nu sînt alocate.

Căi alternative de soluționare a litigiilor / Instituțiile penitenciare

Evoluții

- Sînt adoptate cîteva acte normative referitoare la situația persoanelor din instituțiile penitenciare: Ordinul nr.278 din 17.07.2007 despre aprobarea Regulamentului privind tratamentul și conduita deținuților bolnavi de tuberculoză; Ordinul nr. 298 din 08.08.2007 privind aprobarea Instrucțiunii cu privire la procedura compensării privilegiate a zilelor de muncă din contul duratei pedepsei;
- Organizații neguvernamentale propun crearea unor centre regionale de asistență juridică pentru deținuți¹⁰⁶;
- Minorii sînt eliberați din penitenciare înainte de termen, pentru comportament impecabil și corectare în timpul executării pedepsei¹⁰⁷;
- Numărul de infracțiuni comise de minori este într-o continuă scădere, grație eforturilor autorităților și sprijinului acordat acestor de comunitatea internațională¹⁰⁸.

⁹⁸ Persoanele propuse de Republica Moldova în calitate de judecători la CEDO ar fi fost respinse inclusiv pe motiv de neprofesionalism și lipsa de înaltă considerație morală, necesară exponenților justiției europene. Guvernul nu a evaluat public cauzele respective, limitîndu-se doar la constatări că Moldova u a fost unica țară ale cărei candidaturi au fost respinse;

⁹⁹ Neexecutarea de către Ministerul Educației și Tineretului a unor decizii de restabilire în funcții. A se vedea publicația „Timpul” din 07.09.2007;

¹⁰⁰ HG nr.959 din 22.08.2007, pct.4 din Anexa 1;

¹⁰¹ Program prevăzut de memorandumul de înțelegere între Programul de Asistență la Implementarea Planului Preliminar de Țară (finanțat prin Corporația "Provocările Mileniului"), CSM, Ministerul Justiției, Curtea de Apel Chișinău și judecătorii Rezina, Comrat, Ungheni;

¹⁰² HP nr.174-XVI din 19.07.2007;

¹⁰³ HG nr.959 din 22.08.2007;

¹⁰⁴ Informația cu privire la activitatea instanțelor judecătorești în primul semestru al anului 2007, Buletinul CSJ, nr.8, 2007;

¹⁰⁵ Constatări făcute în cadrul audierilor publice din 19.07.2007, organizate de comisiile parlamentare pentru drepturile omului și cea juridică, pentru numiri și imunități;

¹⁰⁶ Inițiativa Ligii pentru Apărarea drepturilor Omului din Moldova (LADOM);

¹⁰⁷ Informații despre situația de la Penitenciarul nr.2 din Lipcani, comunicate de responsabilii pentru relații cu mass-media a Departamentului Instituțiilor Penitenciare (DIP);

Deficiențe și probleme

- Deși adoptată cu mai mult timp în urmă, legea medierii nu este publicată și pusă în aplicare, implementarea ei fiind astfel tergiversată continuu¹⁰⁹;
- Numărul deținuților în Moldova (peste 6800 de condamnați) comparativ cu numărul de locuitori, este cu mult mai mare decât media europeană¹¹⁰;
- În condițiile temperaturilor ridicate din vara 2007 mulți deținuți s-au plîns că duc lipsă de apă și nu pot rezista temperaturilor înalte (problema este actual pentru întreaga populație, dar persoanele care nu sînt deținute își pot asigura singure necesitățile)¹¹¹;
- La penitenciarul nr.13 din mun. Chișinău s-au răscolat mai mulți deținuți, rebeliunea fiind înăbușită prin intervenția forțelor speciale. Operațiunea a fost monitorizată de Procuratură și MAI, reprezentanții CPT, intervenția nu a fost calificată drept rele tratamente. În același timp, avocații au acuzat administrația instituției penitenciare că nu acordă informațiile necesare și tăinuiește situația¹¹²;
- În penitenciarele din Moldova se atestă o tendință de scădere a mediei de vîrstă a condamnaților¹¹³;
- Vizitele efectuate în penitenciare de avocații parlamentari constată neajunsuri la mai multe capitale: aprovizionarea cu apă, energie electrică, agent termic (penitenciarul 29/8 din mun. Bender); condiții pentru acordarea întrevederilor (penitenciarul din Soroca); deținerea minorilor împreună cu maturii, servicii medicale necalitative (Penitenciarul nr.29/11 din mun. Bălți); aplicarea unor măsuri dure de pedeapsă, neaplicarea eliberării condiționate înainte de termen (Instituția nr.29/2 – Colonia de Educare din Lipcani); îmbolnăvirea și tratarea de tuberculoză (Instituția nr. 29/13 din Chișinău).

¹⁰⁸ Informația Secției minori și protecția drepturilor omului din cadrul Procuraturii Generale;

¹⁰⁹ Legea trebuia adoptată pînă la finele anului 2006, conform HP nr.300 din 24.11.2005;

¹¹⁰ Declarațiile reprezentantului LADOM;

¹¹¹ Reprezentanții ai Comitetului Helsinki pentru Drepturile Omului din Moldova au comunicat că zilnic se primeau cîte 5-15 cereri în care deținuții se plîng că în unele instituții (penitenciarele de la Cricova, Leova, Cahul, Soroca) nu este apă în regim normal;

¹¹² Incidentele au avut loc pe 06.10.2007, iar pe 07.10.2007 mai mulți avocații nu au avut acces la persoanele aflate în detenție; Motivele rebeliunii nu au fost făcute publice de autorități, informația disponibilă atestînd că și atitudinea angajaților instituției a fost printre cauzele ce au provocat incidentul;

¹¹³ Potrivit unor informații ale DIP, peste 70 la sută din deținuți au vîrsta de pînă la 40 ani, peste 800 de condamnați au vîrste între 15-21 de ani.

Grila de monitorizare 4. Justiție

Indicatori / Domenii	Evoluții / Involuții T3-2007	Impactul practic al schimbărilor	Factori care favorizează / defavorizează progresul	Cuantificarea progresului T3-2007	Surse utilizate pentru evaluare
<p>Capacitatea de impunere a respectării legii</p> <p>/</p> <p>Statutul și independența judecătorilor și procurorilor</p> <p>/</p> <p>Transparența</p>	<ul style="list-style-type: none"> Crește numărul și calitatea judecării cauzelor civile; Sînt adoptate noi acte legislative și normative; Se întreprind măsuri pentru perfecționarea activității Procuraturii; Instituțiile internaționale apreciază progresele legislative, dar continuă să exprime și îngrijorări serioase; Calitatea judecării cauzelor penale rămîne nesatisfăcătoare; Sînt adoptate Strategia de consolidare, un plan de acțiuni pentru sporirea independenței, transparenței și eficienței justiției; Încrederea populației în justiție este la un nivel foarte redus; 	<ul style="list-style-type: none"> Cauzele sînt examinate în termene mai restrînse; Numărul litigiilor economice care ajung la CSJ a scăzut; Cazuri de rezonanță, care provocau îngrijorări, au fost soluționate; Un număr considerabil de cauze penale sînt casate, remise la reexaminare; Numirile și promovările în funcții continuă să fie dependente de factori politici; Hotărârile judecătorești nu sînt ușor accesibile; Transparența instituțională și operațională nu a crescut considerabil; 	<p><i>Favorizează::</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Implicarea mai activă a procuraturii în asigurarea executării hotărîrilor judecătorești; Activitatea CSM și a CSJ; Condamnările la CEDO; Principialitatea unor judecători; <p><i>Defavorizează:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Insuficiența resurselor alocate; Încălcătura prea mare de cauze în judecătoria; Tărăgănarea proceselor de către părți; Neexecutarea deciziilor de către funcționari de înalt rang; Statul nu exercită dreptul de regres; Eficiența încă redusă a CSM; Corupția din sistem; Calitatea redusă a activității unor justițieri ce reprezintă/asistă părțile sau judecătorii (procurori, avocați, grefieri, executori); 	<p>+1</p>	<ul style="list-style-type: none"> Legislația RM; Hotărârile CSJ; CSM; Hotărârile CEDO; Mass-media; Resursele web; Sondaje sociologice.
<p>Instruirea specialiștilor din sistem</p> <p>/</p> <p>Asigurarea materială</p>	<ul style="list-style-type: none"> Sînt lansate programe de consolidare și asistență; Este adoptată Strategia de consolidare a sistemului judecătorec; A fost aprobat un plan de acțiuni pentru sporirea independenței, transparenței și eficienței justiției; 	<ul style="list-style-type: none"> Se realizează instruiți și diverse schimburi de experiență; Se îmbunătățește administrarea în justiție; Instanțele vor fi dotate cu echipament și alte utilități; Se preconizează alocarea resurselor pentru sporirea transparenței; 	<p><i>Favorizează:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Asistența externă; Monitorizarea internă și externă; <p><i>Defavorizează:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Strategiile și planurile aprobate nu sînt sincronizate cu alocarea de resurse adecvate; INJ nu a început instruirea; Calitatea studiilor, procesul defectuos de selectare/promovare a cadrelor; 	<p>+0,5</p>	<ul style="list-style-type: none"> Legislația RM; Informația despre activitatea INJ; MJ; Studii independente; Mass-media.
<p>Căi alternative de soluționare a litigiilor</p> <p>/</p> <p>Instituțiile penitenciare</p>	<ul style="list-style-type: none"> Legea cu privire la mediere nu este pusă în aplicare; Nu este adoptată o nouă lege cu privire la arbitraj; <ul style="list-style-type: none"> Sînt adoptate cîteva acte normative relevante; Este inițiată crearea unor centre regionale de asistență juridică pentru deținuți; 	<ul style="list-style-type: none"> Insesizabil; <ul style="list-style-type: none"> Sînt reglementate aspectele vizînd tratamentul și conduita deținuților bolnavi de tuberculoză, procedura compensării privilegiate a zilelor de muncă din contul duratei pedepsei; Condițiile de detenție temporară nu sînt adecvate; 	<p><i>Defavorizează:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Tărăgănarea procesului legislativ-normativ; Cunoașterea insuficientă a noilor mecanisme; Tendențele centralizării și stabilirii de control suplimentar; <p><i>Favorizează:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Activitatea ONG în domeniu, a avocaților parlamentari; Asistența internațională; <p><i>Defavorizează:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Numărul mare de condamnări la detenție și numărul mare de deținuți; Lipsa Legii cu privire la probațiune; Lipsa resurselor adecvate; Dotarea și condițiile necorespunzătoare din instituțiile penitenciare; 	<p>0</p> <p>+0,5</p>	<ul style="list-style-type: none"> Legislația RM; Mass-media; Comunicatele DIP; Resursele web; Comunicatele CDOM.

5. DEZVOLTARE ȘI REFORME ECONOMICE

Reducerea sărăciei

Principalii indici ai sărăciei pentru anul 2006 au fost prezentați de către Ministerul Economiei și Comerțului. Aceștia au fost calculați conform metodologiei noi de calcul a pragului sărăciei, care au contribuit la îmbunătățirea calității datelor obținute și alinierea metodologiei de estimare a sărăciei la standardele internaționale, deși aceste modificări au condus la incomparabilitatea indicatorilor anului 2006 cu cei din anii precedenți. Datele noii CGBC ne reflectă că în anul 2006 fiecare al treilea cetățean al Republicii Moldova (30,2%) se afla în sărăcie absolută și fiecare al 22-lea cetățean (4,5%) se afla în sărăcie extremă. Se observă o valoare destul de joasă a ratei sărăciei extreme, ceea ce indică faptul că problema sărăciei alimentare în scurt timp nu va mai fi relevantă pentru Republica Moldova.¹¹⁴

Totodată, constatăm că veniturile populației s-au diminuat în trimestrul III al anului pe fundalul inflației cumulative de 4,9% în această perioadă. Salariul mediu lunar pe economie în luna august a constituit 2131 lei, cu 4,1% mai puțin decât în luna iunie. Aceasta a avut loc pe baza diminuării salariului mediu lunar în sfera bugetară cu cca. 30%, în sectorul real acesta s-a majorat cu 7,6%. În același timp seceta din vara acestui an a provocat pierderi sectorului agroindustrial în sumă de 1 mlrd USD conform estimărilor Guvernului Republicii Moldova. Cel mai mult au fost afectate veniturile populației rurale, care va afecta ratele sărăciei în mediul rural, determinând și în continuare creșterea acestora.

Recent Comisia Europeană a alocat suplimentar fondurilor de asistență anuală pentru Republica Moldova 4 mln euro pentru eradicarea sărăciei. Acest grant este alocat prin intermediul Programului UE de Securitate Alimentară 2006 și a fost transferat la Banca Națională a Moldovei. Baniile oferite sporesc veniturile Guvernului în cadrul bugetului 2007 și sînt meniți să contribuie la dezvoltarea unui sector agrar productiv și a unei rețele de siguranță socială bine definită cu scopul diminuării sărăciei și nesiguranței alimentare la nivelul gospodăriilor pentru cele mai vulnerabile pături ale populației.

Consolidarea creșterii economice

Trimestrul III al anului a marcat încheierea perioadei de recesiune a sectorului industrial cauzată de instituirea barierelor la importul de produse alcoolice din Republica Moldova de către Federația Rusă. Astfel, conform datelor prezentate de Biroul Național de Statistică volumul producției industriale în primele 9 luni ale anului curent a crescut comparativ cu aceeași perioadă a anului 2006 cu 0,6%. Activitățile cu cea mai mare creștere care au contribuit la ieșirea sectorului industrial din recesiune sînt: tăierea, fasonarea și finisarea pietrei, producția de aparatură și instrumente medicale, de precizie, optice, fabricarea de medicamente și produse farmaceutice, fabricarea produselor finite din metal, fabricarea hîrtiei și cartonului. În același timp, fabricarea vinului și a producției alcoolice distilate s-a micșorat cel mai mult, cu peste 35%, ceea ce a contribuit la modificări majore structura sectorului industrial al Moldovei. Totuși, procesul de recuperare în urma șocului din 2006 a durat o perioadă prea îndelungată. Ca rezultat al dependenței excesive a Republicii Moldova de piața de desfacere a Federației Ruse, urmate și de impactul nefavorabil al secetei din vara anului 2007, Banca Europeană de Reconstrucție și Dezvoltare a modificat strategia pentru Republica Moldova. Noua strategie, aprobată la data de 4 septembrie 2007 va avea drept sarcini îmbunătățirea mediului de afaceri, susținerea diversificării economice și reformei sectorului energetic și sectorului municipal, redresarea diferenței între capitală și regiuni.

Stabilitatea macroeconomică și financiară

Trimestrul III al anului s-a manifestat printr-un scenariu pe cît se poate de nefavorabil pentru economia Republicii Moldova. Aprecierea leului a avut loc în paralel cu creșterea prețurilor. Aprecierea monedei naționale ar trebui să servească scopurilor BNM de a controla inflația. Cu toate acestea, inflația cumulativă pentru primele nouă luni ale anului deja a atins nivelul de 9%, spulberînd speranțele autorităților de a menține această rată sub nivelul de 10%. Factorii ce au determinat creșterea prețurilor în ultimele trei luni au fost influxurile de remitențe și creșterea cererii de consum. Majorarea tarifelor la energia electrică a determinat creșterea prețurilor la servicii în luna august, iar seceta a afectat considerabil prețurile produselor alimentare, în special produselor lactate și din carne.

Autoritățile se arată foarte îngrijorate de ritmul accelerat al inflației, trecînd la acțiuni mai radicale. În septembrie, BNM a majorat rata de bază a dobînzii cu 2,5 p.p. pînă la 16%, aceasta fiind cea mai semnificativă majorare a ratei dobînzii în ultimii șapte ani. Iar în luna octombrie leul moldovenesc a început să se deprecieze, ceea ce va contribui la

¹¹⁴ www.pnd.md.

creșterea prețurilor și în continuare. Aprecierea leului a fost favorabilă și creșterii rezervelor valutare ale BNM, care au atins în octombrie 1109369,50 mii USD. Însă chiar dacă activele oficiale de rezervă cresc în valoare nominală, relativ la importurile Moldovei situația nu se îmbunătățește considerabil.

A continuat și agravarea deficitului comercial, care pentru perioada ianuarie-august a constituit 1,4 mlrd USD crescînd cu 42,6% față de perioada respectivă a anului precedent.

Transparența și durabilitatea fiscală

În luna august, au fost publicate Hotărîrea Parlamentului cu privire la aprobarea raportului anual al Curții de Conturi asupra modului de gestionare a resurselor financiare publice din exercițiul bugetar 2006, Hotărîrea privind Raportul asupra formării și utilizării resurselor bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2006 și Hotărîrea despre Raportul asupra rezultatelor controlului privind formarea și utilizarea resurselor fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală pe anul 2006. Au fost depistate unele neregularități în executarea Fondului Rutier și Fondului pentru subvenționarea producătorilor agricoli, unde majoritatea subvențiilor au fost efectuate la sfîrșit de an. Diminuarea numărului contribuabililor în paralel cu creșterea numărului beneficiarilor pune în pericol sistemul public de asigurări sociale, care necesită a fi reformat.

În luna septembrie, au fost aprobate de către Guvern și transmise Parlamentului principalele documente financiare pentru anul 2008: proiectul legii bugetului de stat pentru anul 2008, proiectul legii asigurărilor sociale de stat pe anul 2008 și proiectul legii fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală pe 2008. Proiectele sînt bazate pe creșterea PIB-ului cu 6%, rata inflației – 9,3%, cursul valutar mediu anual – 12,2 lei/USD. Veniturile sînt preconizate în sumă de 14658 mln lei, cu o creștere de 21,3% față de anul 2007, iar cheltuielile – 14881,7 mln lei. Cele mai mari cheltuieli pentru anul 2008 sînt destinate implementării legii salarizării. Proiectul legii bugetului de stat pentru anul 2008 a fost votat în două lecturi.

În luna august au apărut primele rezultate privind implementarea Legii cu privire la liberalizarea economiei nr. 111-XVI din 27 aprilie 2007. Din momentul intrării legii în vigoare pînă la 22 august 2007 Serviciul Fiscal de Stat a anulat restanțe față de bugetul de stat ale 32065 contribuabili în cuantum de 3,992 mlrd lei. Procesul de legalizare a capitalului decurge mult mai lent, la acel moment fiind depistate primele cazuri de legalizare a capitalului în valoare de peste 7 mln lei. Pe de altă parte, legalizarea capitalului și mijloacelor bănești se încheie la sfîrșitul anului 2008, iar experiența altor state arată că astfel de acțiuni se intensifică spre finele perioadei. La momentul actual acestea sînt unicele date prezentate de Ministerul Economiei și Comerțului.

Grila de monitorizare 5. Dezvoltare și reforme economice

Indicatori / Domenii	Evoluții / Involuții T3-2007	Impactul practic al evoluțiilor analizate	Factorii care favorizează / defavorizează progresul	Cuantificarea progresului T3-2007	Surse utilizate pentru evaluare
Reducerea sărăciei	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Aplicarea metodologiei noi în calcularea pragului și ratelor sărăciei ▪ Diminuarea veniturilor populației 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Imposibilitatea urmării evoluției sărăciei ▪ Creșterea incidenței sărăciei în mediul rural 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Costuri exagerate pentru buget pentru aplicarea în paralel a metodologiei vechi și noi ▪ Seceta din vara anului 2007 ▪ Micșorarea salariului în sfera bugetară 	-1	<ul style="list-style-type: none"> • Evaluările autorilor • Date BNS
	Creșterea economică	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Creștere în sectorul industrial cu 0,6% în primele 9 luni ale anului 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Creșterea salariilor pentru unele activități din sectorul real 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Modificarea structurii sectorului industrial al Republicii Moldova 	+0,5
Stabilitate macroeconomică	<ul style="list-style-type: none"> ▪ BNM a majorat rata de bază a dobânzii pînă la 16% ▪ Inflația cumulativă pe nouă luni ale anului curent a atins nivelul de 9% 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Încă nu este sesizabil ▪ Este imposibilă menținerea inflației sub nivelul-țintă al autorităților de 10%. ▪ A avut loc aprecierea artificială a leului ▪ Majorarea ratei de bază a dobânzii de către BNM 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Creșterea accelerată a prețurilor ▪ Creșterea veniturilor remise de peste hotare ▪ Seceta din vara anului 2007 ▪ Creșterea tarifelor la energia electrică 	-1	<ul style="list-style-type: none"> • Evaluările autorilor • Date BNM
	Transparență și durabilitate financiară	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Legea cu privire la liberalizarea economiei este în proces de implementare 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Este dificil de urmărit acest proces din cauza confidențialității datelor ▪ Restanțele față de bugetul de stat anulate de către Serviciul Fiscal de Stat au depășit suma inițial prezentată 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Legalizarea capitalului decurge mai lent, însă perioada va dura pînă la finele anului 2008 și aceasta se poate intensifica mai tîrziu 	-0,5

6. DEZVOLTARE ȘI REFORME SOCIALE

Dialogul social în ocuparea forței de muncă

În acest domeniu evoluțiile au fost minimale. Ministerul Economiei și Comerțului a pregătit un proiect de lege privind securitatea și sănătatea la locul de muncă care dacă va fi aprobat de Parlament va înlocui vechea lege din 1991 cu privire la protecția muncii. La 26 septembrie a fost organizată o masă rotundă la care a fost prezentat și discutat proiectul. Subiectul este extrem de important, deoarece statistica accidentelor la locul de muncă este îngrijorătoare. Pe de altă parte, legea ar putea să nu atingă obiectivul de îmbunătățire a securității muncii dacă Inspekția Muncii va rămâne în continuare nerestructurată, fără resurse umane și incapabilă să impună angajatorilor respectarea condițiilor de muncă.

Protecția socială

O evoluție semnificativă în politicile sociale a fost adoptarea la 9 iulie curent a Strategiei naționale și a Planului de acțiuni privind reforma sistemului rezidențial de îngrijire a copilului pe anii 2007-2015¹¹⁵. Importanța acestei strategii nu poate fi subestimată, pornind de la faptul că în prezent circa 12 mii de copii sînt plasați în aproape 70 de instituții rezidențiale, mulți dintre ei avînd părinți sau alte rude apropiate în viață. Abordarea modernă în politicile de protecție a copilului este diametral opusă tradiției de instituționalizare care prevalează în Republica Moldova și se bazează pe ideea că copilul are dreptul și necesitatea de a crește în familie sau într-un mediu cît mai apropiat de familie, pentru a se dezvolta normal. Anume această abordare și stă la baza strategiei, care stabilește ca pînă în 2012 să fie redus cu 20% numărul copiilor ce locuiesc separat de mediul familial. Totodată, există cel puțin 4 aspecte riscante și care credem că ar trebui revizuite.

Punctul 3 al hotărîrii respective obligă Ministerul Finanțelor și Ministerul Protecției Sociale, Familiei și Copilului să țină cont de prevederile strategiei și planului în elaborarea politicilor de cheltuieli publice. Ținînd însă cont de experiența anterioară în implementarea politicilor sociale, credem că considerentele de economii financiare exprimate de Ministerul Finanțelor vor prevala din nou asupra celor de protecție socială exponentul cărora va fi Ministerul Protecției Sociale, Familiei și Copilului. În particular, în bugetul pentru anul 2008 nu au fost planificate suficiente resurse pentru implementarea Strategiei.

Un alt element vulnerabil este și faptul că monitorizarea și coordonarea procesului de implementare este pus atît pe seama Ministerului Protecției Sociale, Familiei și Copilului, cît și pe seama Ministerului Educației și Tineretului. Divizarea responsabilității ar putea să rezulte într-o diluare a responsabilității, astfel încît obiectivele strategiei să nu fie realizate pe deplin.

În al treilea rînd, autorii strategiei în mod evident nu au excelat în planificarea financiară. Din cele 61 de acțiuni planificate numai 20 au fost estimate financiar, iar 14 sînt însoțite de calificativul „în limita alocațiilor”. Se presupune, de asemenea, că foarte multe din acțiunile planificate nu vor implica costuri, inclusiv acțiuni care țin de modificarea cadrului legislativ și normativ. Însă anume aceste acțiuni, după cum arată experiența reformelor din ultimii ani, implică costuri esențiale, deoarece pînă la urmă necesită implicarea experților din afara guvernului.

În sfîrșit, nu putem să nu remarcăm faptul că cele mai multe obligații financiare vor cădea din nou pe umerii administrațiilor locale. Costul total al strategiei este evaluată la circa 250 milioane lei, din care 210 milioane vor trebui acoperiți din bugetele locale. În situația în care aceste bugete au fost sub un stres constant în ultimii ani și situația nu pare să se schimbe în viitorul apropiat, este greu de crezut că autoritățile locale vor fi în stare să susțină financiar implementarea strategiei.

Educația

PAUERM prevede adoptarea de măsuri pentru asigurarea accesului copiilor din familiile sărace la educație primară și secundară, în particular în mediul rural. De asemenea, în capitolul 7 se conțin o serie de măsuri referitoare la implementarea procesului de la Bologna și implementarea standardelor de educație ale țărilor UE și intensificarea cooperării cu UE în domeniul educației. Cu excepția apariției unor noi posibilități de obținere a burselor de studii peste hotare, în acest domeniu nu au fost înregistrate evoluții importante în trimestrul III.

Sănătatea

PAUERM prevede adoptarea de măsuri pentru sporirea securității în domeniul sănătății, dezvoltarea sistemului de asistență medicală urgentă, consolidarea sistemului de asistență medicală primară și a medicinei de familie. În mare parte, aceste măsuri au fost realizate. Restanțele majore țin de securitatea în domeniul securității sănătății, în particular de supravegherea maladiilor transmisibile.

¹¹⁵ Hotărîrea de Guvern nr.784 din 9 iulie 2007.

Grila de monitorizare 6. Dezvoltare și reforme sociale

Indicatori / Domenii	Evoluții / Involuții T3-2007	Impactul practic al evoluțiilor analizate	Factorii care favorizează / defavorizează progresul	Cuantificarea progresului T3-2007	Surse utilizate pentru evaluare
Dialogul social în ocuparea forței de muncă	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Elaborarea proiectului de lege privind securitatea și sănătatea la locul de muncă 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Încă nu este sesizabil 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Statistica îngrijitoare a accidentelor la locul de muncă ▪ Inspekția muncii nu dispune de resurse umane necesare și necesită a fi restructurată 	+0,5	<ul style="list-style-type: none"> • Evaluările autorilor
Protecția socială	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Adoptarea Strategiei Naționale și Planului de Acțiuni privind reforma sistemului rezidențial de îngrijire a copilului pe anul 2007-2015 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Numărul copiilor plasați în instituții rezidențiale este încă mare 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bugetul pentru anul 2008 nu prevede resurse suficiente pentru implementarea strategiei ▪ Divizarea responsabilității între ministere poate rezulta într-o diluare a responsabilităților și nerealizarea obiectivelor propuse 	+0,5	<ul style="list-style-type: none"> • Evaluările autorilor
Educația	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Aprofundarea reformelor în contextul prevederilor Procesului de la Bologna 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ajustarea cadrului legislativ la național la standardele europene ▪ A crescut numărul burselor pentru studenți peste hotarele țării 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Intensificarea cooperării cu UE în domeniul educației ▪ Companii de informare realizate de MET și Oficiul Național TEMPUS 	+1	<ul style="list-style-type: none"> • Evaluările autorilor

7. COMERȚUL INTERNAȚIONAL

Relații Comerciale (Regimul comercial cu UE)

- La acest compartiment se înregistrează un progres semnificativ, procesul de acordare a Preferințelor Comerciale Autonome (PCA) aflându-se pe ultima sută de metri. Se așteaptă ca noul regim comercial să fie pus în aplicare din 1 ianuarie 2008¹¹⁶.

Promovarea și dezvoltarea exporturilor

- Datele pentru primele opt luni ale anului 2007 arată că deficitul comercial continuă să se agraveze. Pentru perioada ianuarie-august acesta se cifrează la aproape 1,4 mlrd USD, într-o creștere de 42,6% față de perioadă similară a anului precedent. Totodată, valoarea exporturilor în această perioadă atinge nivelul de doar 810,5 mln USD, o creștere de doar 16,3% față de anul trecut. Evident s-a redus și gradul de acoperire a importurilor cu exporturi de la 39,4% în ianuarie-august 2006 pînă la 36,8% în perioada similară a anului curent.
- Majorarea deficitului comercial este modelată de creșterea spectaculoasă a importurilor pe fundalul unui avans mult mai modest al exporturilor. Această evoluție rezultă din interacțiunea a citorva factori. Din cauza că companiile moldovenești nu sînt în stare să acopere cererea internă puternică, alimentată și de veniturile remise de emigranți, importurile cresc robust. În același timp, pentru exporturile moldovenești rămîn caracteristice produsele cu valoarea adăugată scăzută, supuse unor presiuni de competiție dintre cele mai acerbe pe piețele internaționale de desfacere. Avansarea textilelor pe seama produselor agroalimentare în calitate de export principal oferă puține motive de entuziasm: ele se bazează pe materia primă importată și oricum au un input tehnologic redus. În același timp credem că în viitorul apropiat aceste schimbări în structura se vor amplifica: comprimarea exporturilor agroalimentare arată a fi de durată, afit din cauza barierelor externe la export cît și a secetei din acest an, iar exporturile textilelor se vor majora, nu în ultimul rînd grație reamplasării capacităților de producere din noile țări membre ale UE mai departe spre est.
- Totodată, continuă să se resimtă impactul negativ al embargoului rusesc asupra importului de vinuri moldovenești asupra dinamicii exporturilor moldovenești în general. Astfel, creșterea exporturilor arată mult mai puternică dacă excludem din calculele pierderile suferite de pe urma instituirii embargoului asupra importului de vinuri moldovenești de către Federația Rusă (în vigoare din martie 2006). Ca urmare, rata expansiunii exporturilor mai mult decît se dublează, ceea ce nu poate fi explicat doar de efectul „recuperării” asupra exporturilor în 2007 după instituirea embargoului. De menționat că, chiar și la categoria „produse alimentare, băuturi și tutun” exporturile au crescut, dacă impactul embargoului este exclus. Așadar, exportatorii de aceste produse au reușit într-o oarecare măsură să atenueze impactul embargoului și să-și diversifice piețele de desfacere.
- Aparent, se observă dinamica pozitivă în privința reluării exportului de vinuri pe piața Federației Ruse. Spre deosebire de o serie de declarații precedente care au răsunit chiar din momentul instituirii embargoului, ultima pare să fie aproape de realitate. Însă, mai mulți producători exprimă temeri fondate privind modul de funcționare acestui mecanism și controalelor aferente care vor fi efectuate de autoritățile rusești. Totodată, observăm că vinurile moldovenești vor ajunge într-un asortiment limitat și de la un grup restrîns de producători. Așadar, pînă la urmă a învins „metoda” rusească de selecția a producătorilor cu dreptul la export pe piața Federației Ruse.

Vama

La acest capitol s-au înregistrat progrese semnificative. Din acestea menționăm demararea procedurii de integrare sistemelor informaționale „SICOM” și „SPECIMEN” în sistemul informațional „ASYCUDA World”. Și nu mai puțin important, începînd cu 1 august 2007 competențele pentru eliberarea certificatelor de circulație EUR.1 necesare exporturilor mărfurilor moldovenești au fost transferate la Serviciul Vamal. Totodată, conform Acordului CEFTA, aceste certificate vor fi eliberate pentru exportul pe piețele țărilor membre ale acestuia. Reamintim că aceasta a fost o cerință de bază pentru acordarea PCA Republicii Moldova. În afară de aceasta, din 1 ianuarie 2008 împuternicirile pentru eliberarea certificatelor preferențiale CT-1 pentru exporturile în țările CSI vor fi la fel transferate către Serviciul Vamal de la CCI. Totodată, pentru viitor extrem de importantă va înzestrarea Serviciului Vamal cu capacitățile de expertizare a mărfurilor exportate.

¹¹⁶ În afară de această, Croația se află în negocierile privind aderarea la UE, cu termenul tentative de aderare 2009 și, respectiv, va părăsi acest acord odată ce aderarea va avea loc.

Implementarea principiului „ghișeului unic” la efectuarea controlului vamal, conceptul căruia a fost aprobat prin ordinul Serviciului Vamal nr. 131-o din 23.04.2007, este asigurată la birourile vamale Chișinău, Ungheni, Nord și Aeroport. Totodată, a demarat un proces mai complex de aplicare a principiului ghișeului unic nu doar la procesul de vămuire, ci și la efectuarea controlului de către toate sub-diviziunile plasate la frontieră. Astfel la data de 28 septembrie 2007 prin dispoziția Guvernului nr.88-d a fost creată Comisia interministerială de implementare a „ghișeului unic”.

A fost elaborat Planul de Acțiuni pentru aderarea RM la Convenția internațională privind armonizarea controalelor la frontiere (Geneva, 21.10.1982) și Convenția privind regimul de tranzit comun (Interlaken, 20.05.1987)

Standarde sanitare și fitosanitare

Pentru a beneficia pe deplin de liberalizarea comerțului său cu UE, companiile din Republica Moldova au nevoie de o ajustare plenară a proceselor sale de producție la sisteme de calitate și management europene. Deocamdată, progresele în acest domeniu nu sînt suficient de rapide.

Putem menționa elaborarea proiectului Legii privind activitatea sanitară veterinară, care la 19.10.2007 a fost aprobată în a doua lectură.

În contextul elaborării și implementării pachetului de igienă, au fost elaborate și sînt în stadiu de aprobare cele 4 regulamente de bază, ce țin de igiena și siguranța produselor alimentare și al controalelor oficiale ale autorităților veterinare (Regul. CE 854 „Regulamentul privind organizarea controalelor oficiale ale produselor alimentare de origine animală destinate consumului uman”, Regul. CE 852 „Reguli generale de igienă a produselor alimentare de origine animală”, Regul. CE 853 „Reguli specifice de igienă pentru produsele de origine animală”, Regul. CE 882 „Regulamentul privind controalele oficiale efectuate pentru a asigura verificarea conformității cerințelor privind hrana pentru animale, cerințelor privind produsele alimentare de origine animală, precum și a normelor de sănătate animală și de bunăstare a animalelor”).

Totodată, în proces de elaborare sînt următoarele norme sanitare veterinare:

- a) Norma sanitară veterinară privind monitorizarea zoonozelor și a agenților zoonotici Decizia Consiliului din 17 Noiembrie 2003 (2003/99/EC);
- b) Norma sanitară veterinară introducînd măsuri minime pentru controlul anumitor boli ale peștilor Directiva Consiliului 93/53/EEC din 24 iunie 1993;
- c) Norma sanitară veterinară privind controlul salmonellei și al altor agenți zoonotici specifici, prezenți în rețeaua alimentară Regulamentul European 2160/2003 din 17 noiembrie 2003 Regulamentul European 1003/2005 30 iunie 2005;
- d) Norma veterinară privind condițiile de sănătate a animalelor ce reglementează punerea pe piața a animalelor și produselor de acvacultură Directiva Consiliului 91/67/EEC din 28 ianuarie 1991;
- e) Norma sanitară veterinară ce stabilește reguli de sănătate cu privire la subprodusele de la animale ce nu sînt destinate consumului uman Regulamentul parlamentului și Consiliului European 1774/2002 din 3 octombrie 2002;
- f) Norma sanitară veterinară privind studiul trichinelor în cazul importului de carne proaspătă de animale domestice din specia porcină Regulamentul Consiliului European 2075/2005 din 5 decembrie 2005 Directiva Consiliului 77/96/EEC din 21 decembrie 1976.

A fost elaborată strategia redemisionării laboratoarelor de referință în domeniul siguranței alimentelor și a sănătății animalelor. La moment, cu suportul financiar al CE, laboratoarele de referință sînt în stadiu de dotare cu echipament necesar.

Apropierea de practicile administrative și legislative ale UE și internaționale privind reglementările tehnice și evaluarea conformității

Această direcție este la fel extrem de importantă ca Moldova să poată să beneficieze pe deplin regimul comercial preferențial cu UE. O serie de hotărîri de guvern ce vizează apropierea reglementărilor tehnice și evaluarea conformității privind unele produse cheie moldovenești a fost adoptată în trimestrul III:

- „Produse din carne”, care stabilește cerințe minime de calitate și siguranța alimentară, de prezentare și etichetare a produselor care trebuie respectate la fabricarea și/sau comercializarea produselor din carne destinate consumului uman, provenite atît din producția autohtonă, cît și de import;

- „Zahăr. Producerea și comercializarea”, care stabilește condițiile minime de calitate, siguranță alimentară, prezentare și informare a consumatorilor, care trebuie să fie respectate la fabricare și/sau comercializarea zahărului destinat consumului uman, atât de producție autohtonă, cât și din import;
- „Produse de panificație și paste făinoase”, care stabilește cerințe minime de calitate și siguranță alimentară, care trebuie respectate la fabricare și/sau la comercializarea produselor de panificație și pastelor făinoase provenite atât din producția internă, cât și din import. La acestea se adaugă o serie de norme fitosanitare stabilite de către Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare în vederea armonizării legislației naționale cu cea a Uniunii Europene. Adoptarea acestor norme este o condiție pentru obținerea PCA din partea Uniunii Europene și se referă la o bună parte din produse noastre, sensibile;
- „Material de înmulțire și săditor pomicol, bacifer și de căpșun. Condiții de calitate”, care stabilește cerințele unice și obligatorii față de toți producătorii și comercializatorii materialului săditor privind inofensivitatea și condițiile tehnice de calitate, cărora trebuie să se conformeze materialul săditor din țară și din import;
- „Material semincer pentru culturile de câmp”, care stabilește cerințe obligatorii de calitate și puritate biologică, de prezentare și etichetare, care trebuie respectate la producerea și/sau la comercializarea semințelor culturilor de câmp, provenite atât din producția internă, cât și din import.

Grila de monitorizare 7. Comerțul internațional

Indicatori/ domenii	Evoluții / Involuții T3-2007	Impactul practic al schimbărilor	Factori care favorizează / defavorizează progresul	Cuantificarea progresului T3-2007	Surse utilizate pentru evaluare
Relații comerciale	<ul style="list-style-type: none"> Procedura acordării PCA este în ultima fază 	<ul style="list-style-type: none"> Lărgirea gamei de produse incluse în comerț liber cu UE; Diversificarea geografică a comerțului extern al Republicii Moldova; Produsele ,sensibile' vor fi admise pe baza unor cote 	<ul style="list-style-type: none"> Atitudinea pro-activă a diplomației moldovenești; Îndeplinirea cerințelor tehnice de către organele de resort din Republica Moldova ale Comisiei Europene necesare pentru acordarea PCA Disponibilitatea Comisiei Europene de a liberaliza comerțul cu Republica Moldova 	+1	
Promovarea și dezvoltarea exporturilor	<ul style="list-style-type: none"> Declarații privind reluarea exporturilor de vinuri moldovenești pe piața Federației Ruse; Deficitul comercial se agravează pe fundalul unei crește alerte a importurilor; 	<ul style="list-style-type: none"> O eventuală restructurare a sectorului vinicol; Impactul embargoului se resimte în continuare asupra dinamicii relațiilor comerciale ale Republicii Moldova; 	<ul style="list-style-type: none"> Aparenta „încălzire” a relațiilor diplomatice moldo-ruse 	+0,5	
Vama	<ul style="list-style-type: none"> Îmbunătățirea funcționării serviciului vamal 	<ul style="list-style-type: none"> Implementarea sistemului european de certificare a originii; Aplicarea principiului „ghișeului unic” la toate oficiile vamale din Republica Moldova decurge lent; Instruirea continuă a personalului din secțiile „originea mărfurilor” 	<ul style="list-style-type: none"> Cerințele pentru derularea negocierilor privind acordarea PCA; Asistența partenerilor externi (Marea Britanie, Lituania); 	+0,5	
Standarde sanitare și fitosanitare/ Reglementări tehnice, evaluarea conformității	<ul style="list-style-type: none"> Accelerare realizării recomandărilor experților europeni în domeniul veterinar din 2005; Adoptarea unei serii de reglementări tehnice legate de apropierea practicilor legislative și administrative; Legea privind activitatea sanitară veterinară se află la examinare în Parlament 	<ul style="list-style-type: none"> Perspectiva conformării exporturilor animaliere din Republica Moldova rigorilor pieței comunitare; Facilitarea ajustării standardelor tehnice moldovenești la cele europene 	<ul style="list-style-type: none"> Inerția instituțională și insuficiența capacității administrative din cadrul agențiilor responsabile. 	+0,5	

8. CLIMATUL DE AFACERI

Reforma Dreptului Comercial

O evoluție importantă în acest domeniu a fost adoptarea și promulgarea Legii cu privire la societățile cu răspundere limitată¹¹⁷, care va intra în vigoare la 17 noiembrie 2007. Legea prevede menținerea capitalului social al societăților la nivelul minim de 5400 lei față de pragul de 30 000 lei propus în proiectul legii, pentru eliminarea numărului mare de SRL-uri care există doar pe hîrtie. Totuși, pentru eliminarea societăților comerciale nefuncționale se cere mai degrabă buna funcționare a legii insolabilității, nu majorarea capitalului social minim pentru SRL-uri.

De la 1 ianuarie 2008 vor intra în vigoare noua Lege a contabilității și Legea privind activitatea de audit. Legea contabilității¹¹⁸ care este mult mai avansată decît legea precedentă și corespunde cerințelor actuale de dezvoltare pune în concordanță legislația fiscală cu cea contabilă. Legea privind activitatea de audit¹¹⁹ lărgeste cu mult spectrul de servicii prestate de societățile de audit. Entitățile de interes public vor fi obligate să efectueze auditul anual al rapoartelor financiare. În această categorie vor intra entitățile care au importanță deosebită pentru public datorită domeniului de activitate, mărimii economice și numărului de angajați, de asemenea și cele care depășesc limitele a două din următoarele trei criterii: totalul veniturilor – 120 milioane lei, valuta bilanțului contabil – 60 milioane lei, numărul mediu de angajați – 500 persoane. Însă legea conține și unele neclarități spre exemplu nu este clar în ce caz Consiliul de Supraveghere poate declara nul raportul de audit și care sînt consecințele pentru compania de audit în cazul dat. Se complică procedura obținerii certificatului de audit.

Reforma Regulatorie

Continuă acțiunile de implementare a Legii cu privire la principiile de bază de reglementare a activității de întreprinzător, așa numita „Ghilotina II”. A fost revizuită legislația antreprenorială în vigoare și s-au elaborat modificări și completări la 80 de legi, care au fost transmise Parlamentului și urmează să fie adoptate în prima lectură pînă la 30 noiembrie. Modificările și completările prevăd simplificarea procedurilor de licențiere și autorizare a activității de întreprinzător, limitarea controalelor la întreprinderi și reducerea numărului serviciilor cu plată acordate întreprinzătorilor. În anul curent grupul de lucru a studiat 252 de documente în curs de elaborare privind activitatea de întreprinzător, inclusiv 40 de proiecte de legi, 112 proiecte de hotărîri de Guvern, 45 proiecte de acte normative elaborate de ministere și alte autorități publice centrale.

Noua lege cu privire la înregistrarea de stat a persoanelor juridice și a întreprinzătorilor individuali a fost adoptată de Parlament la data de 19 octombrie și va intra în vigoare după 6 luni de la data publicării. Legea prevede o procedură mult mai simplificată de înregistrare și radiere din Registrul de Stat a persoanelor juridice și a întreprinzătorilor individuali reducînd termenul de înregistrare de la 15 la 5 zile, numărul documentelor necesare pentru înregistrare de la 6 la 4, actelor necesare radierii de la 8 la 2, posibilitatea depunerii actelor pentru înregistrarea de stat în formă electronică. Noua lege cuprinde noțiunile de întreprinderi „active” și „pasive”. Camera Înregistrării de Stat va publica în Monitorul Oficial lista agenților economici care nu activează și care în decurs de 12 luni nu au prezentat dări de seama.

Începînd cu data de 5 noiembrie 2007 în opt orașe ale republicii vor fi deschise puncte de contact în afaceri de către Ministerul Economiei și al Comerțului cu scopul de a face informațiile referitoare la afaceri disponibile pentru antreprenorii începători și managerii de afaceri din țară. Inițiativa este concepută în cadrul proiectului UE al programului TACIS „Suport întreprinderilor mici și mijlocii în zona rurală”.

Potrivit raportului „Doing Business 2008”, Moldova a urcat de la poziția 103 la poziția 92 în clasamentul Băncii Mondiale în care sînt incluse 178 țări. Potrivit raportului Republica Moldova a înregistrat progrese la reducerea impunerii fiscale. În același timp s-a înregistrat o înrăutățire în ceea ce privește angajarea forței de muncă. Continuă să rămînă înalt costul eliberării licențelor în construcții chiar dacă lucrurile s-au îmbunătățit pe parcursul ultimului an.

¹¹⁷ Legea nr. 135 din 14.06.2007, Monitorul Oficial al R. Moldova nr. 127-130 din 17.08.2007.

¹¹⁸ Legea nr. 113 din 27.04.2007, Monitorul Oficial al R. Moldova nr. 90-93 din 29.06.2007.

¹¹⁹ Legea nr. 61-XVI din 16.03.2007, Monitorul Oficial al R. Moldova nr. 117-126 din 10.08.2007.

Grila de monitorizare 8. Climatul de afaceri

Indicatori / Domenii	Evoluții / Involuții T3-2007	Impactul practic al evoluțiilor analizate	Factorii care favorizează / defavorizează progresul	Cuantificarea progresului T3-2007	Surse utilizate pentru evaluare
Reforma dreptului comercial	<ul style="list-style-type: none"> Mentținerea capitalului social al societăților cu răspundere limitată la nivelul minim de 5400 lei 	<ul style="list-style-type: none"> A evitat dizolvarea unor SRL-uri funcționale 	<ul style="list-style-type: none"> Se cere buna funcționare a legii insolvenței 	+1	<ul style="list-style-type: none"> Evaluările autorilor
Reforma regulatorie	<ul style="list-style-type: none"> A fost adoptată legea cu privire la înregistrarea de stat a persoanelor juridice și a întreprinzătorilor individuali 	<ul style="list-style-type: none"> Încă nu este sesizabil 	<ul style="list-style-type: none"> Amânarea termenului de implementare a „Ghilotinei II” 	+0,5	<ul style="list-style-type: none"> Raport „Doing Business 2008” (Banca Mondială)
	<ul style="list-style-type: none"> Moldova a urcat în clasamentul Băncii Mondiale „Doing Business 2008” 	<ul style="list-style-type: none"> Nu este sesizabil 	<ul style="list-style-type: none"> Progrese în reducerea impunerii fiscale Înrăutățire la capitolul angajarea forței de muncă 		
Concurența	<ul style="list-style-type: none"> ANPC aplică amenzi mari 	<ul style="list-style-type: none"> Un posibil conflict de interese în cazul în care Agenția transferă pe contul său 20% din sumele încasate ca amendă 	<ul style="list-style-type: none"> Modul de stabilire a mărimii amenzii nu este bine reglementat 	0	<ul style="list-style-type: none"> Evaluările autorilor
Privatizare	<ul style="list-style-type: none"> Procesul de privatizare a Băncii de Economii a Moldovei este stopat 	<ul style="list-style-type: none"> Evoluții lente în îndeplinirea Memorandumului privind politicile economice și financiare pentru anul 2007 	<ul style="list-style-type: none"> Compania desemnată pentru evaluarea valorii de piață a băncii dorește să participe și la privatizarea acesteia 	-0,5	<ul style="list-style-type: none"> Evaluările autorilor

9. INSTITUȚIILE PIEȚEI

Piața de capital

În luna august a fost publicată legea cu privire la asociațiile de economii și împrumuturi¹²⁰ care, din ianuarie 2008, va substitui actuala lege cu privire la asociațiile de economii și împrumuturi ale cetățenilor. Legea introduce o serie de elemente noi în funcționarea asociațiilor de economii și împrumuturi. În primul rând, aceste asociații vor putea să reunească nu doar cetățeni, dar și persoane juridice. Actuala lege permite doar persoanelor fizice să constituie asemenea asociații. În al doilea rând, constrângerile teritoriale de funcționare au fost slăbite considerabil. Membrii acestora se pot reuni în asociații bazate nu doar pe criterii teritoriale, dat și pe comunitate de interese. Legea stabilește de asemenea o serie de principii de prudență financiară care trebuie să fie respectate de asociații. În același timp există și câteva aspecte prohibitive care sînt greu de înțeles. În particular, legea interzice prestarea de către asociații a serviciilor terților părți, inclusiv a serviciilor de consultanță.

Sectorul energetic

În Monitorul oficial nr. 141-145 din 7 septembrie 2007 a fost publicată Hotărîrea cu privire la Strategia energetică a Republicii Moldova pînă în anul 2020. Pe lîngă faptul că este un document minuțios elaborat, Strategia mai are o serie de aspecte interesante. În primul rând, în Strategie nu se face o evaluare a rezultatelor implementării strategiei precedente, chiar dacă termenul ei nu a expirat (fiind adoptată pentru pînă în 2010). În al doilea rând, strategia prevede că rețelele de distribuție care se află în proprietatea statului (RED Nord și RED Nord-Vest), precum și trei capacități de generare (CET-1 și CET-2 Chișinău, precum și CET-Nord Bălți) urmează a fi privatizate, în timp ce în Legea cu privire la administrarea și deținatizarea proprietății publice acestea sînt trecute în lista bunurilor nepasibile de privatizare¹²¹.

Protecția concurenței

Agenția Națională pentru Protecția Concurenței a fost formată abia la începutul acestui an și în semestrul II deja este cunoscută prin acțiunile sale radicale. Compania Orange Moldova a fost declarată la data de 29 august oficial monopolistă pe piața telefoniei mobile a Republicii Moldova, iar supermarket-ului de electrocasnice „Bomba” și companiei Sun Communications au fost aplicate amenzi în valoare de 9 mln lei și respectiv 2,5 mln lei. Aceste decizii au fost contestate de companiile vizate și apreciate drept abuzive de către Asociația Investitorilor Străini din Moldova în cazul în care stabilirea mărimii amenzilor nu este reglementată printr-un act legislativ, iar Legea cu privire la protecția concurenței¹²² prevede că Agenția transferă pe contul său 20% din suma încasată ca amendă.

Infrastructura de suport a business-ului

În Monitorul oficial nr. 107-111 a fost publicată Legea cu privire la parcurile științifico-tehnologice și incubatoarele de inovare. Legea are drept scop stimularea activităților de inovare și de transfer tehnologic, menite să transforme rezultatele cercetărilor științifice și inovațiile în produse, servicii, procese noi și perfecționate. Legea urmează unei serii de dezbateri intra-guvernamentale, destul de dure, vizavi de rolul și forma procesului de cercetare și dezvoltare în creșterea economică. Aceste dezbateri au fost vizibile mai ales în contextul finalizării Planului Național de Dezvoltare. Dezbaterile date sînt determinate de ciocnirea a două viziuni vizavi de forma în care trebuie organizat procesul de cercetare și dezvoltarea tehnologică. Viziunea centralizatoare este exprimată de Academia de Științe. A doua viziune promovează descentralizarea procesului și sporirea rolului universităților și entităților private în procesul de cercetare și aplicare economică a rezultatelor. Analiza prevederilor legii demonstrează că prima viziune a prevalat asupra celei descentralizatoare, creînd riscuri că resursele alocate pentru această sferă nu vor fi utilizate cu eficiență maximă.

O altă lege adoptată în luna iulie a fost cea cu privire la parcurile industriale. Promovînd această lege, Guvernul a declarat că urmărește dezvoltarea regionale și reducerea discrepanțelor dintre municipiul Chișinău și celelalte teritorii. În același timp, rolul care revine autorităților publice locale în procesul de constituire și monitorizare a activității parcurilor pare a fi unul marginal, deși anume colectivitățile locale și regionale sînt invocate în calitate de principali beneficiari ai efectelor pozitive așteptate de la parcurile industriale.

¹²⁰ Legea nr. 139-XVI din 21 iunie 2007, Monitorul Oficial nr.112-116 din 3 august 2007.

¹²¹ Legea Republicii Moldova nr.121 din 04 mai 2007, publicată în Monitorul Oficial Nr. 90-93.

¹²² Legea nr. 1103-XIV din 30.06.2000, Monitorul Oficial al R.M. nr. 166-168 din 31.12.2000.

Grila de monitorizare 9. Instituțiile pieței

Indicatori / Domenii	Evoluții / Involuții T3-2007	Impactul practic al evoluțiilor analizate	Factorii care favorizează / defavorizează progresul	Cuantificarea progresului T3-2007	Surse utilizate pentru evaluare
Piața de capital	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Legea cu privire la asociațiile de economii și împrumuturi 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Permite asocierea persoanelor juridice și slăbește constrângerile teritoriale de creare a asociațiilor 		+0,5	<ul style="list-style-type: none"> • Evaluările autorilor
Sectorul energetic	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A fost adoptată Strategia energetică a Republicii Moldova până în anul 2020 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Încă nu este sesizabil 		+0,5	<ul style="list-style-type: none"> • Evaluările autorilor
Concurența	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ANPC aplică amenzi mari 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Un conflict de interese în cazul în care Agenția transferă pe contul său 20% din sumele încasate ca amendă 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Modul de stabilire a mărimii amenzii nu este bine reglementat 	+0,5	<ul style="list-style-type: none"> • Evaluările autorilor
Infrastructura de suport a businessului	Legea cu privire la parcurile industriale	Încă nu este sesizabil	Rolul marginal al autorităților publice locale în procesul de constituire și monitorizare a activității parcurilor	+0,5	Evaluările autorilor

10. FRONTIERĂ, MIGRAȚIE ȘI TRAFICUL DE FIINȚE UMANE

Concepția pazei frontierei de stat

În T3-2007 tendințele de actualizare a legislației naționale potrivit prevederilor Concepției pazei frontierei de stat din 2003 a decurs relativ lent. În ciuda faptului că deja a fost elaborat un prim proiect al **Concepției pazei frontierei de stat pentru 2007-2010**, acesta va fi finalizat după aprobarea Concepției securității naționale a RM. Totodată, în proces de elaborare se află și Strategia națională a managementului integrat al frontierei de stat.

Pe durata acestei perioade de monitorizare Parlamentul a adoptat în lectură finală **proiectul Legii cu privire la Serviciul de grăniceri**. După cum am relatat și în numărul trecut al Euromonitorului, acesta a fost elaborat de un grup de lucru al Serviciului Grăniceri (SG), cu suportul unor experți internaționali, în scopul stabilirii bazelor juridice, economice și organizatorice în activitatea acestui serviciu. Proiectul are menirea să reglementeze aspectele referitoare la statutul, destinația, structura generală, bazele administrării și principiile de activitate ale SG, abilitat cu funcții de protecție a frontierei și control. Acesta a fost consultat și de către experții Misiunii Uniunii Europene de asistență la frontiera în Republica Moldova și Ucraina EUBAM, de propunerile cărora s-a ținut cont la elaborarea proiectului.

Cooperarea dintre agențiile cu competențe în managementul frontierei

În opinia noastră, la implementarea PAUERM, pe această direcție au fost înregistrate cele mai vizibile evoluții, în particular urmare a bunei activități a Misiunii UE de asistență la frontieră în Moldova și Ucraina (EUBAM), precum și a programului BOMMOLUK coordonat de aceasta. La sfârșitul lunii septembrie a avut loc reuniunea a 7-a al Consiliului Consultativ al misiunii EUBAM, la care a fost prezentat raportul de activitate cu rezultatele monitorizării frontierei în colaborare cu partenerii din Moldova și Ucraina în lunile iunie – august 2007. Tot la această ședință s-a aprobat un plan de lucru pentru perioada noiembrie 2007 - noiembrie 2008, precum și prelungirea mandatului misiunii până în noiembrie 2009. Totuși, pe lângă progresele înregistrate s-a vorbit și despre mai multe lacune cu privire la monitorizarea frontierei, cum ar fi înregistrarea unor cazuri de trafic de ființe umane și contrabandă cu mărfuri¹²³.

Misiunea EUBAM a fost apreciată în cadrul unei serii de vizite ale unor înalți demnitari europeni și reprezentanți ai serviciilor de grăniceri și vamale europene. Misiunea a organizat mai multe activități de instruire pentru serviciile vamale și de grăniceri moldovene și ucrainene, precum și vizite de studiu la puncte de trecere a frontierei. De asemenea, Misiunea a continuat să acorde asistență SG în procesul de reorganizare și de creare a unui nou Colegiu de Grăniceri.

În cadrul programului BOMMOLUK gestionat de Misiune s-au organizat mai multe vizite de studiu în Finlanda, Austria și Ungaria pentru funcționarii serviciilor vamale și de grăniceri din Moldova și Ucraina cu scopul familiarizării acestora despre practicile europene și gestiunea eficientă a frontierelor.

Continuarea procesului Söderköping și cooperarea regională

O delegație oficială din partea Moldovei a participat la începutul lunii septembrie curent la Reuniunea funcționarilor de nivel înalt în cadrul procesului Söderköping, care a avut loc la Stockholm, Suedia. La această reuniune a fost salutată declarația delegației moldovenești de implementare a unui mecanism operațional de schimb de date și informații în domeniul migrației între statele participante la acest proces. Reprezentanții Moldovei s-au referit și la ultimele evoluții din cadrul politicii de gestionare a migrației și managementului transfrontalier din Republica Moldova și au sugerat extinderea arealului de cooperare spre țările din Balcanii de Vest.

Reuniunea funcționarilor de nivel înalt în cadrul Procesului Söderköping a reunit oficiali la nivel de miniștri și viceministri ai statelor membre ale Uniunii Europene, Europei de Est și de Sud-Est, precum și reprezentanți ai Comisiei Europene, Organizației Internaționale a Migrației, Înaltului Comisariat al Națiunilor Unite pentru Refugiați și ai Biroului Suedez pentru Migrațiune. Scopul întrunirii a fost de a evalua cooperarea în cadrul procesului nominalizat și de a crea o platformă eficientă de abordare a bunelor practici și oportunităților pentru o mai bună coerență dintre politicile migraționale și de azil.

Tot în această perioadă (11 iulie) de referință reprezentanții serviciilor de grăniceri ale statelor membre GUAM s-au întrunit în cadrul unui forum la Chișinău unde au discutat despre colaborare mai eficientă și schimbul de experiență pe direcția de monitorizare și control dintre serviciile menționate ale acestor țări. Implicarea tot mai activă a sectorului asociativ din Moldova și la monitorizarea transfrontalieră a fost pusă în discuție pe durata desfășurării unui atelier de lucru ce a avut loc la Chișinău în perioada 12-13 iulie 2007. Întitulat "Rolul ONG-urilor în cooperarea transfrontalieră", atelierul a avut drept obiectiv principal facilitarea cooperării transfrontaliere dintre statele participante.

Evaluarea și monitorizarea fenomenului migraționist

După o perioadă de modificări și schimbări structurale, cadrul instituțional și legal ce vizează evaluarea și monitorizarea fenomenului migraționist a fost definitivat. Atît Biroul pentru Migrațiune și Azil, subordonat MAI, cît și Unitatea pentru

¹²³ Sumarul Raportului de activitate a EUBAM pentru iunie – august 2007, 26.09.07, www.eubam.org.

Politici pentru Migrația de muncă și Direcția pentru Implementarea Politicilor de Migrație de Muncă ca parte a Agenției Naționale a Forței de Muncă își desfășoară activitatea potrivit normelor și regulamentelor stipulate în legislație. Totuși, activitatea acestor structuri e puțin mediatizată¹²⁴, în acest context ne referim doar la statistica trimestrială nu și cea anuală pe care o oferă structurile abilitate (la cifre cantitative și nu la cazuri subiective de reținere).

Pe durata T1–T3-2007, în Republica Moldova au sosit cca 1750 cetățeni străini (care au primit statut de imigrant), inclusiv, la muncă – 891 persoane (Turcia – 315, România – 92, Italia – 70, Ucraina – 69, SUA – 64, Azerbaidjan – 52, Rusia – 46, etc.), pentru integrarea familiei – 801 (Ucraina -278, Rusia – 163, Turcia – 77, România – 59, Azerbaidjan – 33, SUA – 25, Armenia – 21, Siria - 20 etc.), iar pentru studii – 58 persoane. Pentru 57 de persoane care au sosit în Moldova li s-a refuzat acordarea statutului de imigrant.

Totodată, în Moldova s-au repatriat 1170 persoane, inclusiv 140 copii minori (Federația Rusă – 614, Ucraina – 303, Israel – 106, SUA – 41 etc.). La Direcția refugiați pentru cele nouă luni ale anului au fost înregistrați 34 de persoane noi în calitate de solicitanți de azil. Iar la sfârșitul lunii septembrie la această direcție au fost înregistrați 88 refugiați, 59 beneficiari de protecție umanitară și 86 solicitanți de azil (în total 233 persoane).

În T1-T3-2007 au fost înregistrate 1481 cazuri de încălcare a regimului de ședere, dintre care, instanțele de judecată au dispus expulzarea a 255 cetățeni străini, iar în privința a 336 au fost emise decizii de reducere a termenului de ședere. Bineînțeles că aceste cifre nu denotă situația reală, dacă ținem cont de faptul că o bună parte din imigrați ajung în Moldova pe căi ilegale¹²⁵, aceștia nefiind înregistrați. Pe parcursul anului curent au fost organizate mai multe seminare și mese rotunde la subiectele „Integrarea refugiaților”, „Participarea ONG-urilor la monitorizarea fenomenului migrațional”, unde au participat reprezentanți ai instituțiilor Europene, ICNUR, ONG-uri regionale și locale, Procesul Söderköping, AENEAS etc.

În același timp, lipsește informația cu privire la cifra exactă a celor care au emigrat peste hotare, fapt ce demonstrează că sistemul național de evaluare și monitorizare a migrației nu este încă funcțional cu adevărat. Mai mult decât atât, în ciuda aprobării unei hotărâri de Guvern cu privire la elaborarea proiectului concepției, până la 1 septembrie 2007, a **Sistemului informațional integrat automatizat în domeniul migrației**, de abia s-a elaborat proiectul concepției acestui și avizat de către organele de resort, iar prezentarea acesteia din urmă din păcate încă nu s-a publică¹²⁶. Mai multe structuri de stat implicate în monitorizarea fenomenului migrației dispun de sistemele lor de date, însă acestea nu sînt integrate și se află la nivele diferite de dezvoltare, situație ce face dificilă evidența și evaluarea integră a procesului migraționist. Fiecare instituție implicată și-a revizuit sistemele informaționale interne în vederea stabilirii interacțiunii în cadrul Sistemului integrat. Cu suportul OIM Moldova a fost realizat tenderul pentru stabilirea companiei ce va elabora sarcina tehnică a acestui sistem.

Colaborare internațională

Pe parcursul T3-2007 reprezentanții structurilor abilitate în domeniu din Moldova au avut câteva întrevederi de lucru cu colegi din mai multe state europene (Irlanda, Spania, Austria), aceștia împărtășindu-și experiență cu privire la fenomenul migraționist. Principalele subiecte discutate la aceste întruniri au ținut de preluarea practicilor avansate ale acestora și de acordarea suportului tehnic și logistic autorităților moldovenești în domeniul managementului migrațional și schimbului de informații privind politicile și strategiile migraționale. Totodată, la aceste întâlniri s-a discutat și despre perpetuarea fenomenului migrației ilegale, mai ales pe segmentul transnistrean al Republicii Moldova, și despre interesul evident al mai multor organizații de a monitoriza acest fenomen. Spre exemplu, reprezentanții Organizației Internaționale pentru Migrație (OIM) cu sediu în Chișinău au declarat că își vor intensifica acțiunile în regiunea transnistreană în vederea combaterii fenomenului migrației ilegale și a traficului de ființe. Acțiunile vor fi întreprinse în conclucrare cu organizațiile neguvernamentale și comunitățile locale din partea sfîngă a Nistrului în vederea contracarării acestui fenomen. Menționăm că tot în această perioadă de evaluare la Bruxelles a avut loc o reuniune Republica Moldova-UE la nivel de experți în domeniul migrației. Reuniunea și-a propus drept scop continuarea dialogului în domeniul migrației, început în 2005, precum și evaluarea reformelor implementate de către Republica Moldova în conformitate cu prevederile Planul Național pentru Azil și Migrație.

Subiectul migrației ilegale, în particular a migranților ilegali din țările din Est, a fost evocat de mai multe ori în această perioadă și de comisarul european pentru Justiție, Libertate și Securitate, Franco Frattini. Într-una din declarații făcute¹²⁷, acesta atenționează că frontiera de sud-est a Europei a devenit un teren propice pentru migrația ilegală, iar intrarea ilegală în UE a migranților din Republica Moldova, Ucraina, Georgia, Belarus, Armenia prin granița de est este un motiv de îngrijorare. Potrivit ultimelor rapoarte de monitorizare a Comisiei Europene, cca 500 mii de imigranți ilegali reușesc să pătrundă anual în spațiul UE.

Calitatea monitorizării proceselor migraționiste în RM este îmbunătățită și prin intermediul mai multor proiecte realizate de

¹²⁴ http://www.mai.md/servicii_ro/serv_bma2007_ro.

¹²⁵ În T3-2007 structurile de ordine au descoperit mai multe cazuri de muncă ilegală în care erau implicați imigranții.

¹²⁶ Hotărîrea Guvernului privind crearea sistemului informațional integrat automatizat în domeniul migrației nr. 40 din 12.01.2007, publicată în *Monitorul Oficial* nr.6-9/51 din 19.01.2007.

¹²⁷ www.ft.com.

misiunile unor organizații internaționale la Chișinău¹²⁸ în comun structurile de stat. Ca un bun exemplu în acest sens poate servi cel de eficientizare a remitențelor, proiect implementat de Organizația Internațională pentru Migrație (Misiunea în Moldova), Ministerul Economiei și Comerțului și Organizația Internațională a Muncii, cu suportul financiar al Comisiei Europene. Tot în această perioadă autoritățile moldovenești au declarat ferm că vor negocia acorduri bilaterale privind migrația forței de muncă și protecția socială a moldovenilor peste hotare cu mai multe state europene, deoarece asemenea acorduri sînt stabilite doar cu statele CSI, regiune care departe nu este o unică destinație pentru moldovenii care vor se emigraze.

În perioada de referință s-au înregistrat anumite progrese în cadrul Procesului de la Sörderköping. În septembrie a.c., autoritățile moldovenești au participat la Întrunirea Funcționarilor de Nivel Înalt în cadrul Procesului de la Sörderköping care a avut loc la Stocholm, Suedia. Acest forum a întrunit oficiali ai statelor membre ale Uniunii Europene, Europei de Est și de Sud-Est, Comisiei Europene, Organizației Internaționale a Migrației, Înaltului Comisariat al Națiunilor Unite pentru Refugiați și ai Biroului Suedez pentru Migrațiune, în vederea abordării aspectelor cooperării transfrontaliere ale migrației și azilului. Obiectivul strategic al Procesului de la Sörderköping este de a facilita cooperarea transfrontalieră dintre statele participante. Scopul întruniri din Suedia a fost de a evalua cooperarea în cadrul Procesului Sörderköping și de a crea o platformă eficientă de abordare a bunelor practici și oportunităților pentru o mai bună coerență dintre politicile migraționale și de azil.

Politicile de viză

În pofida mai multor declarații precum că din toamnă Centrului Comun de Eliberare a Vizelor pentru UE (centru ce va funcționa în cadrul Ambasadei Ungariei) va elibera vize unui grup mai mare de state decît cele membre a centrului, realitatea a fost de altă natură. Bineînțeles că aderarea statelor noi la Centul Comun depinde în mare măsură și de succesele sau reșterile Republicii Moldova în procesul de implementare a PAUEM. Această poziție a fost făcută publică de misiunile de monitorizare și observare a Comisiei Europene și Consiliului Europei care au vizitat Moldova în această perioadă. Totuși, mai mulți diplomați europeni au declarat că în prima jumătate a anului 2008 va crește substanțial numărul statelor care vor colabora cu Centrul unic de eliberare a vizelor. Declarațiile acestora sînt făcute pe seama faptului că imaginea pozitivă a Moldovei în mediul diplomatic din Europa este mult mai prezentă, în special datorită funcționării Centrului Unic de eliberare a vizelor și buneii activități a misiunii de asistență la frontieră EUBAM. Totodată, acordurile de facilitare a regimului de vize și readmisie între Moldova și Comisia Europeană, semnate și parafate recent de Chișinău și Bruxelles, vor fi ratificate în noiembrie de către Parlamentul European. Țările membre ale Uniunii Europene vor trebui să-și expună poziția referitor la aceste Acorduri, însă ratificarea propriu-zisă a documentelor nu prevede o ratificare nominală de fiecare stat membru al UE.

Mai mult ca atît, în cadrul celei de-a 10 reuniune a Comitetului de Cooperare Parlamentară RM-UE, oficialii europeni au declarat că Comisia Europeană va asigura intrarea în vigoare a acordurilor de readmisie și facilitare a regimului de vize la 1 ianuarie 2008¹²⁹. Printre facilitățile acestor acorduri se numără menținerea prețului de 35 euro pentru o viză (fața de 60 euro); eliberarea gratuită a vizelor pentru mai multe categorii de cetățeni moldoveni, în special studenți, transportatori, pensionari, jurnaliști, oameni de afaceri etc. Acordul privind facilitarea eliberării vizelor mai prevede principiul *bona fidae*, conform căruia persoanele care au obținut anterior vize pentru statele membre ale UE și au respectat condițiile de ședere în aceste state, ar putea obține vize cu mai multe intrări pe un termen de 1 an și mai mult.

Traficul de ființe umane: evoluții și tendințe

Ca și în trimestrul al II-lea, în perioada supusă monitorizării insuficiența sau lipsa unor date statistice cu privire la fenomenul traficului de ființe umane, nu ne permite să realizăm o analiză comparativă relevantă. Spre exemplu, pe pagina web a Centrului pentru combaterea traficului de persoane sînt plasate doar cazuri de reținere a unor persoane sau grupuri implicate în TFU¹³⁰. Totuși, informațiile și declarațiile făcute de reprezentanții unor organizații neguvernamentale¹³¹ atestă că situația generală cunoaște tendințe pozitive. În opinia acestora, numărul persoanelor traficate din Moldova rămîne la un nivel constant, ca urmare a implicării instituțiilor statului și a ONG-urilor de profil în procesul de stopare a traficului. Republica Moldova și-a îmbunătățit pozițiile în clasamentul mondial privind traficul de ființe umane după nivelul de gravitate a fenomenului, trecînd din grupa I în grupa a II-a a clasamentului, alături de România și Ucraina. Din grupa I fac parte, în special, țările africane, în care traficul este practicat la scară largă, iar autoritățile nu întreprind mai nimic pentru a stopa acest proces.

În același timp, potrivit statisticilor Centrului „La Strada”, anual din Moldova sînt traficate cca 1500 de persoane. Aproape 90% din acestea sînt traficate cu scopul exploatarei sexuale, urmate de cele exploatate prin muncă și cerșit. Totodată, cca 14-15% din numărul persoanelor traficate identificate în ultimii ani sînt copii cu vârste sub 16 ani. Persoanele din Republica Moldova cel mai des sînt traficate în Turcia, Emiratele Arabe Unite, Israel, Grecia, Spania și Portugalia. Totodată, în ultima perioadă a crescut numărul de cazuri a bărbaților traficați. De regulă, prin intermediul unor firme turistice acestora li se

¹²⁸ www.iom.md și www.ilo.org.

¹²⁹ Declarația Mariannei Mikko în cadrul celei de-a 10 reuniune a Comitetului de Cooperare Parlamentară RM-UE.

¹³⁰ http://www.mai.md/trafic_ro/.

¹³¹ Centrul Internațional pentru Protecția și Promovarea Drepturilor Femeii *La Strada*, Winrock International etc.

întocmesc contracte de muncă false, după care ei sînt obligați să muncească de multe ori la construcții, fără a fi remunerați.

Prevenirea TFU și asistarea victimelor

Angajamentele și inițiativele unor ONG-uri ce activează în domeniul prevenirii și combaterii traficului de persoane sînt la fel de importante pentru contracararea acestui fenomen. Deseori activitatea acestora este mult mai eficientă comparativ cu cea a structurilor de stat care sînt implicate în prevenirea și combaterea fenomenului. De pildă, în iulie curent, Centrul „La Strada” a inițiat o campanie socială de sensibilizare a populației față de noile tendințe de trafic a persoanelor din Republica Moldova. Această campanie va dura pînă la sfîrșitul lunii octombrie.

Activitatea ONG-urilor specializate este benefică și pe direcția de instruire și conștientizare a consecințelor fenomenului. Astfel, la solicitarea organizației internaționale „Medicine du monde”, Centrul „La Strada” a organizat în perioada iulie-septembrie curent, o serie de seminarii pentru lucrătorii sociali din raioanele Glodeni, Rîșcani, Fălești, Florești, Sîngerei, Bălți. Tematica generală a seminariilor a ținut de rolul lucrătorului social în profilaxia traficului de ființe umane și facilitarea accesului persoanelor traficate la asistență.

Pe parcursul a doi ani (2005-2007) se implementează Planul Național de prevenire și combatere a traficului de ființe umane, aprobat prin HG nr. 903 din 25.08.2005, care include acțiuni concrete îndreptate la prevenirea și combaterea traficului de persoane, în special traficului de copii. Mai mult decît atît, spre o eficientizare a activității în domeniul prevenirii și combaterii traficului de ființe umane, Ministerul Afacerilor Interne a elaborat în conformitate cu legea în cauză Regulamentul-tip pentru comisiile raionale (totuși acesta urmează a fi înaintat Guvernului spre examinare). Actualmente este finalizat și urmează să fie expediat în Guvern pentru aprobare un nou proiect al Planului Național de prevenire și combatere a traficului de ființe umane, pentru perioada anii 2007-2009.

Un proiect privind sprijinirea victimelor traficului de ființe umane la nivel european a fost inițiat de europarlamentara română Silvia Ciornei, proiect susținut de peste 300 de parlamentari europeni. Aceștia au semnat o declarație privind crearea unei linii de asistență telefonică la nivelul UE pentru victimele TFU. Proiectul vizează introducerea în spațiul UE a unei linii telefonice multilingve, dedicată victimelor traficului. Sunînd la un număr european unic și gratuit, victima va putea obține asistență calificată în limba sa maternă. Asistentul social va încerca să identifice, împreună cu victima, locul unde aceasta se află și să informeze poliția, scopul final fiind salvarea și trimiterea ei la cel mai apropiat centru de asistență pentru victimele traficului. Acest proiect urmează să fie prezentat spre aprobare în cadrul Reuniunii miniștrilor de Telecomunicații ai UE și să fie adoptat de Parlamentul European în noiembrie 2007. Proiectul este creditat cu șanse mari de succes, deoarece această inițiativă va avea suportul Comisiei Europene, fiind cunoscută susținerea pe care vicepreședintele Franco Frattini o acordă cauzelor sociale¹³².

Coordonarea acțiunilor și combaterea fenomenului

În T3-2007 organele statului abilitate cu competențe de anihilare a fenomenului TFU au reținut și deconspirat mai multe grupări și rețele implicate în acest proces¹³³. Totodată, activitatea EUBAM este foarte utilă în prevenirea cazurilor de ce țin de traficul de persoane¹³⁴. În plus, este salutară disponibilitatea Organizației Internaționale pentru Migrație de a-și intensifica pe parcursul perioadei imediat următoare acțiunile în regiunea transnistreană în vederea combaterii fenomenului migrației ilegale și a traficului de ființe umane. Din păcate însă, numărul mare de cazuri ce au fost deconspirate în această perioadă arată că gravitatea și amploarea acestui fenomen este încă destul de mare.

Comitetul național pentru combaterea traficului de ființe umane are nevoie de o revigorare, deoarece măsurile întreprinse în domeniu, în pofida anumitor rezultate pozitive, sînt insuficiente pentru atingerea obiectivelor asumate prin PAUERM. Pentru combaterea eficientă a fenomenului, autoritățile responsabile urmează să promoveze de urgență proiecte de acte legislative și normative necesare perfecționării cadrului normativ existent, precum și să elaboreze și să implementeze unele mecanisme realiste de executare a acestora după aprobare.

În acest sens ca urmare a măsurilor operative de investigație întreprinse în perioada ianuarie-septembrie 2007 de către colaboratorii CCTP, în comun cu subdiviziunile teritoriale ale MAI au fost înregistrate 445 infracțiuni (cu peste 4% mai mult față de perioada similară a anului trecut), trafic de persoane – 225 cauze (în scădere cu 1,7 % a.p. 2006). Spre exemplu, pentru anul 2006 au fost înregistrate un număr de 243 de cazuri de trafic de ființe umane. A crescut și ponderea cazurilor trimise în instanță (procurorului) – 215 cauze penale (sau cca 96%). În același timp, s-au diminuat cazurile de trimise în instanță ce țin de traficul de copii – 41 cazuri penale (sau cu cca 30% față de a.p. a lui 2006).

CCTP pe parcursul celor 9 luni ale anului curent a documentat și investigat mai multe cazuri privind atragerea la răspundere penală a persoanelor cu funcții de răspundere, fiind înregistrate 6 cazuri de acest gen. Totodată, o atenție

¹³² www.lastrada.md.

¹³³ Mai multă informație despre aceste cazuri poate fi găsită pe site-urile MAI, Centrului de combatere a traficului de persoane, Procuraturii Generale etc.

¹³⁴ www.eubam.org.

deosebită a fost acordată compartimentului combaterii corupției pe linia traficului. Centrul pentru combaterea traficului de persoane al Ministerului Afacerilor Interne a întreprins un șir de măsuri operative – investigative, în urma cărora au fost pornite 5 cauze penale, ce țin de corupere (3 cazuri corupere activă, 1 caz corupere pasivă și 1 caz trafic de influență). Infractorii au fost reținuți în flagrant delict în momentul transmiterii banilor ofițerilor Centrului pentru combaterea traficului de persoane, pentru soluționarea pozitivă a cauzelor penale și materialelor.

Colaborare internațională

În vederea combaterii TFU, este importantă cooperarea regională și subregională. Spre exemplu, în septembrie curent MAEIE a adresat statelor membre ale Consiliului Europei un Apel cu privire la impulsivarea punerii în vigoare a Convenției europene cu privire la lupta contra traficului de ființe umane. Apelul îndeamnă statele să ratifice cât mai curînd Convenția menționată. Pînă în prezent Convenția a fost semnată de 36 și ratificată de către 9 țări – Albania, Austria, Bulgaria, Cehia, Croația, Georgia, Moldova, România și Slovacia, în timp ce pentru intrarea sa în vigoare sînt necesare 10 ratificări, dintre care 8 ratificări de către statele-membre ale Consiliului Europei. În plus, în vederea stabilirii cooperării pe plan internațional, au fost încheiate 31 de acorduri bilaterale cu 22 state, ce vizează domeniul combaterii criminalității, crimei organizate, traficului de ființe umane și readmisiei persoanelor.

Grila de monitorizare 10. Frontiere, migrație și traficul de ființe umane

Indicatori/ domenii	Evoluții / Involuții T3-2007	Impactul practic al schimbărilor	Factori care favorizează / defavorizează progresul	Cuantificarea progresului T3-2007	Surse utilizate pentru evaluare
Concepția pazei frontierei de stat	<ul style="list-style-type: none"> Proiectul Legii cu privire la Serviciul de Grăniceri a fost adoptat în lectură finală. 	<ul style="list-style-type: none"> Actualizarea legislației în conformitate cu prevederile Concepției pazei frontierei de stat din 2003, accelerarea procesului de modernizare a SG. 	<ul style="list-style-type: none"> Asistența experților europeni în perfectarea și aplicarea legislației în conformitate cu standardele europene. 	+ 1	<ul style="list-style-type: none"> SG, Parlamentul RM.
Cooperarea dintre agenții cu competențe în managementul frontierei	<ul style="list-style-type: none"> EUBAM a monitorizat aplicarea Declarației Comune cu privire la aplicarea regimului vamal unificat moldo-ucrainean la frontieră; EUBAM a acordat asistență serviciilor vamale și de grăniceri din Moldova și Ucraina în formă de instruire, consultanță, asistență tehnică și echipament; Vizite de studiu în Finlanda, Austria și Ungaria în cadrul programului BOMMOLUK. 	<ul style="list-style-type: none"> Misiunea EUBAM și programul BOMMOLUK au contribuit la eficientizarea activității serviciilor vamale și de grăniceri și la îmbunătățirea cooperării dintre agenții și transfrontaliere; Reducerea comerțului ilegal și a infracțiunilor înregistrate la frontiera moldo-ucraineană, inclusiv segmentul transnistrean. 	<ul style="list-style-type: none"> Sprrijinul UE și a instituțiilor europene specializate pentru consolidarea capacităților și colaborarea serviciilor vamale și de grăniceri din Moldova și Ucraina. 	+ 1	<ul style="list-style-type: none"> UE, MAEIE a RM, SG, EUBAM (www.eubam.org), Secretariatul Soderkoping.
Continuarea procesului Soderkoping și cooperarea regională	<ul style="list-style-type: none"> Delegația RM a participat la Reuniunea funcționarilor înalți în cadrul procesului Soderkoping, la care a făcut o declarație cu privire la aplicarea unui mecanism de schimb de date și informații în domeniul migrației; Moldova a găzduit un forum al serviciilor vamale și de grăniceri ai statelor GUAM; Chișinăul a găzduit atelierul „Rolul ONG în cooperarea transfrontalieră”. 	<ul style="list-style-type: none"> Consolidarea cooperării la nivel regional, european și internațional pentru o gestiune mai bună a riscurilor trans-naționale (migrația ilegală, traficul de ființe umane, contrabanda etc.) și un control mai eficient al frontierelor. 	<ul style="list-style-type: none"> Participarea activă a RM la procesul Soderkoping, cooperarea cu serviciile relevante în cadrul GUAM și altor foruri regionale. 	+ 1	<ul style="list-style-type: none"> Secretariatul Soderkoping, Moldpres.
Monitorizarea și evaluarea fenomenului migraționist	<ul style="list-style-type: none"> Îmbunătățirea calității monitorizării și evaluării migrației din partea structurilor specializate cu misiuni în RM (IOM, ICMPPD, OSCE, Winrock etc.) Activitatea structurilor noi create pentru monitorizarea și gestionarea migrației (subdiviziunile din cadrul MAI și MEC) a început să dea roade; Crearea Sistemului Informațional integrat automatizat în domeniul migrației; 	<ul style="list-style-type: none"> Cooperarea internațională în domeniul migrației; Participarea Moldovei la Programul AENEAS; Consolidarea capacităților în implementarea politicilor în domeniul migrației și de azil; Desfășurarea de către ONG-urile specializate a mai multor seminare, conferințe și ateliere de lucru care au avut în prim plan subiectul migrației; Insesizabil deocamdată, dar cu așteptări optimiste cu privire la operativitatea datelor; 	<ul style="list-style-type: none"> Colaborarea locală și internațională dintre structurile specializate și autorități; Sprijinul acordat de misiunea de Asistență la Frontieră (EUBAM); Se simte încă inerția instituțională a structurilor implicate în proces; 	+0,5	<ul style="list-style-type: none"> MAI (BMA), OIM și ILO Chișinău, OSCE, MEC
Politicile de viză și alinierea legislației la normele UE	<ul style="list-style-type: none"> Activitatea Centrului Comun de Eliberare a Vizelor pentru UE (CCEV); Ratificarea acordurilor de readmisie cu statele UE. 	<ul style="list-style-type: none"> Creșterea numărului solicitanților de vize și a numărului de vize acordate pentru statele UE; Accederea de noi state la CCEV; Cadrul temporal restrâns; Dificultăți în obținerea vizelor. 	<ul style="list-style-type: none"> Colaborarea eficientă dintre oficialii UE și autoritățile moldovenești; Condiții stricte pentru simplii cetățeni la obținerea vizelor; 	+1	<ul style="list-style-type: none"> MAEIE, CE, misiunile diplomatice ale UE în RM etc.
Prevenirea TFU și asistarea victimelor	<ul style="list-style-type: none"> Conlucrare eficientă dintre misiunile internaționale și cele naționale în prevenirea și asistarea victimelor TFU; Crearea la nivel comunitar a centrelor a centrelor de asistență și protecție a victimelor TFU; Organizarea de seminare informative pentru populație menite să prevină TFU. 	<ul style="list-style-type: none"> Desfășurarea mai multor seminare și ateliere de lucru, evenimente ce au pus în discuție problemele legate de TFU și victimele acestui fenomen. Contribuții financiare și logistice din partea organizațiilor internaționale pentru prevenirea și asistarea victimelor TFU; Sensibilizarea opiniei cetățenilor. 	<ul style="list-style-type: none"> Colaborarea între organele de stat și organizațiile relevante din domeniu. Aplicarea Regulamentului de organizare și funcționare a instituțiilor specializate. 	+1,5	<ul style="list-style-type: none"> LaStrada, MAI (CCTP), OSCE, IOM etc.
	<ul style="list-style-type: none"> Colaborarea mai eficientă dintre 	<ul style="list-style-type: none"> Mijloacele de informare în masă sînt receptive la 	<ul style="list-style-type: none"> Activitatea intensă a ONG- 	+1	<ul style="list-style-type: none"> MAI, Procuratura Generală,

<p>Coordonarea acțiunilor și combaterea fenomenului</p>	<p>structurile statului, organele de forță și organizațiile abilitate în domeniu;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Intentarea mai multor dosare și creșterea numărului de persoane supuse justiției care au fost implicate în practicarea TFU; • Dezvoltarea mai intensă a cooperării internaționale; 	<p>mediatizarea cazurilor de TFU;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Conlucrarea ONG-urilor specializate cu structurilor de forță în prevenirea și combaterea traficului de ființe; • Calitatea proceselor de judecată lasă de dorit pe alocuri; • Experiență acumulată; • Creșterea operativității organelor abilitate în combaterea TFU. 	<p>urilor moldovenești specializate în acordarea de asistență victimelor TFU;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tărăgănarea ratificării de către unele state a Convenției Consiliului Europei cu privire la lupta contra traficului de ființe umane. 		<p>MAI (CCTP)</p>
--	---	--	--	--	-------------------

DESPRE PROIECT ȘI ORGANIZAȚII

Acest raport este publicat în cadrul proiectului „Planul de acțiuni Republica Moldova – Uniunea Europeană: document accesibil publicului (faza II)”. Proiectul este implementat de două organizații neguvernamentale, ADEPT și EXPERT-GRUP și finanțat de Fundația Soros-Moldova. Conceptul proiectului a apărut într-un context politic dinamic, determinat de factori politici, economici și sociali. În acest context implementarea Planului de Acțiuni Republica Moldova – Uniunea Europeană va fi o sarcină pe cât de complexă, pe atât de importantă. Guvernul, Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene și alte autorități publice centrale vor avea rolul principal în implementarea Planului de Acțiuni. Dar un rol important îi revine și societății civile, atât în promovarea Planului de Acțiuni în societate, cât și în monitorizarea procesului.

În aceste circumstanțe, proiectul are menirea să creeze un cadru larg și deschis pentru promovarea dezbaterilor în societatea moldovenească pe marginea implementării Planului de Acțiuni. Proiectul are două obiective:

Obiectivul 1: Îmbunătățirea cunoașterii Planului de Acțiuni Republica Moldova – Uniunea Europeană în rândul organizațiilor neguvernamentale și societății în ansamblu pentru a facilita implicarea lor în discuțiile pe marginea politicilor europene ale Republicii Moldova.

Obiectivul 2: Influențarea procesului de adoptare a politicilor publice prin analiza și expertiza domeniilor vizate de Planul de Acțiuni într-o modalitate care ar face procesul mai eficient, mai transparent și mai orientat spre realizarea acțiunilor prevăzute de Plan.

Asociația pentru Democrație Participativă ADEPT este o organizație neguvernamentală, nonprofit, independentă și nepartizantă care își desfășoară activitatea în Republica Moldova. ADEPT a fost înregistrată în ianuarie 2000. ADEPT a obținut statutul de organizație de utilitate publică. ADEPT este un centru analitic și practic care oferă expertiză asupra proceselor electorale și democratice din Republica Moldova. Misiunea ADEPT este de a promova și susține participarea cetățenească la toate aspectele vieții publice.

EXPERT-GRUP este un centru de analize independent care își desfășoară activitatea în Republica Moldova. Fiind o organizație neguvernamentală, EXPERT-GRUP nu este afiliat politic și decide în mod independent asupra strategiei sale instituționale. Misiunea EXPERT-GRUP este de a contribui la dezvoltarea economică și democratică a Republicii Moldova și la consolidarea competitivității sale internaționale. Instrumentele practice prin care EXPERT-GRUP urmărește misiunea sa sînt analizele și cercetările efectuate la standarde internaționale de calitate. Domeniile principale de expertiză ale organizației sînt politicile economice, de integrare europeană și managementul privat și public.